

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

Handelingen

Annales

INTEGRAAL VERSLAG
VAN DE OPENBARE VERGADERING VAN DE

COMPTE RENDU INTÉGRAL
DE LA RÉUNION PUBLIQUE DE LA

COMMISSIE
VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN

COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES

VAN

DU

22-02-2000

22-02-2000

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CVP	:	Christelijke Volkspartij
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone - Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

DOC 50 0000/000 : Parlementair Document van de 50e zittingsperiode +
het nummer en het volgnummer
QRVA : Schriftelijke Vragen en Antwoorden
HA : Handelingen (Integraal Verslag)
BV : Beknopt Verslag
PLEN : Plenumvergadering
COM : Commissievergadering

Abréviations dans la numérotation des publications :

DOC 50 0000/000 : Document parlementaire de la 50e
législature, suivi du n° et du n° consécutif
QRVA : Questions et Réponses écrites
HA : Annales (Compte Rendu Intégral)
CRA : Compte Rendu Analytique
PLEN : Séance plénière
COM : Réunion de commission

Officiële publicaties uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : alg.zaken@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : aff.generales@laChambre.be

Inhoud

Dinsdag 22 februari 2000

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE BETREK- KINGEN - COM 130

Mondelinge vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de schending van de mensenrechten van een inheems volk, namelijk de Navajo-indianen, door de Verenigde Staten" (nr. 945)

sprekers : **Ferdy Willems, Louis Michel**, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken

Samengevoegde interpellaties van :

- de heer Francis Van den Eynde tot de eerste minister over "het bestaan van Echelon, een wereldwijd systeem waarmee de Amerikaanse militaire inlichtingendienst al het internationaal telefoon-, data- en faxverkeer kan afluisteren" (nr. 232)

- de heer Peter Vanhoutte tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de nieuwe informatie over het zogenaamde Echelon-netwerk" (nr. 252)

- de heer Jean-Pol Poncelet tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het spionageprogramma Echelon" (nr. 257)

- de heer Stef Goris tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het bestaan van 'Echelon'" (nr. 272)

(Het antwoord werd verstrekt door de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken)

sprekers : **Francis Van den Eynde, Peter Vanhoutte, Jean-Pol Poncelet, Stef Goris, Louis Michel**, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken, **Erik Derycke, Ferdy Willems**

- moties

Interpellatie van de heer Jean-Pierre Grafé tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het 'Techspace aéro'-dossier" (nr. 234)

sprekers : **Jean-Pierre Grafé, Louis Michel**, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken

Mondelinge vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de niet-verlenging van het wapenembargo tegen Indonesië" (nr. 975)

sprekers : **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken

Mondelinge vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de terdoodveroordeling van twee Iranese studenten-activisten" (nr. 976)

sprekers : **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken

Sommaire

Mardi 22 février 2000

COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES COM 130

Question orale de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la violation des droits de l'homme par les Etats-Unis vis-à-vis du peuple indigène des Navajos" (n° 945)

orateurs : **Ferdy Willems, Louis Michel**, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères

Interpellations jointes de :

- M. Francis Van den Eynde au premier ministre sur "le système Echelon, qui permet au service du renseignement militaire américain d'espionner toutes les communications internationales faites par téléphone, informatique ou télécopie" (n° 232)

- M. Peter Vanhoutte au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "les éléments nouveaux concernant le réseau Echelon" (n° 252)

- M. Jean-Pol Poncelet au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le programme d'espionnage 'Echelon'" (n° 257)

- M. Stef Goris au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "'Echelon'" (n° 272)

(La réponse a été donnée par le vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères)

orateurs : **Francis Van den Eynde, Peter Vanhoutte, Jean-Pol Poncelet, Stef Goris, Louis Michel**, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères, **Erik Derycke, Ferdy Willems**

- motions

Interpellation de M. Jean-Pierre Grafé au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le dossier 'Techspace aéro'" (n° 234)

orateurs : **Jean-Pierre Grafé, Louis Michel**, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères

Question orale de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la non-reconduction de l'embargo sur les armes à destination de l'Indonésie" (n° 975)

orateurs : **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères

Question orale de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la condamnation à mort de deux étudiants activistes iraniens" (n° 976)

orateurs : **Leen Laenens, Louis Michel**, vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères

Mondelinge vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de situatie in Peru" (nr. 998)	19	Question orale de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la situation au Pérou" (n° 998)	19
<i>sprekers</i> : Leen Laenens, Louis Michel , vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken		<i>orateurs</i> : Leen Laenens, Louis Michel , vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères	
Mondelinge vraag van de heer Francis Van den Eynde aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de kostprijs van de juridische procedures tegen Pinochet" (nr. 1018)	20	Question orale de M. Francis Van den Eynde au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le coût des procédures juridiques à l'encontre de Pinochet" (n° 1018)	20
<i>sprekers</i> : Francis Van den Eynde, Louis Michel , vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken		<i>orateurs</i> : Francis Van den Eynde, Louis Michel , vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères	
Mondelinge vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de samenstellingen van de Europese Raad" (nr. 1020)	22	Question orale de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la composition du Conseil européen" (n° 1020)	22
<i>sprekers</i> : Ferdy Willems, Louis Michel , vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken		<i>orateurs</i> : Ferdy Willems, Louis Michel , vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères	
Mondelinge vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "een oproep of aanvraag tot oprichting van een oorlogstribunaal voor een onderzoek naar de oorlogsmisdaden begaan in Tsjetsjenië" (nr. 1026)	24	Question orale de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la possibilité de demander la création d'un tribunal de guerre pour les crimes de guerre commis en Tchétchénie" (n° 1026)	24
<i>sprekers</i> : Ferdy Willems, Louis Michel , vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken		<i>orateurs</i> : Ferdy Willems, Louis Michel , vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères	
Mondelinge vraag van de heer Guido Tastenhoye aan de eerste minister over "de houding van de Belgische regering en van de Europese Unie met betrekking tot de nieuwe regering van Oostenrijk en de concrete strafmaatregelen die tegen Oostenrijk zullen worden gehanteerd" (nr. 1100)		Question orale de M. Guido Tastenhoye au premier ministre sur "l'attitude du gouvernement belge et de l'Union européenne à l'égard du nouveau gouvernement autrichien et les sanctions concrètes qui seront prises contre l'Autriche" (n° 1100)	
(Het antwoord werd verstrekt door de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken)	25	(La réponse a été donnée par le vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères)	25
<i>sprekers</i> : Guido Tastenhoye, Louis Michel , vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken		<i>orateurs</i> : Guido Tastenhoye, Louis Michel , vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères	
Mondelinge vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het referendum in de Westelijke Sahara, georganiseerd door Minurso" (nr. 1092)	28	Question orale de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "l'organisation par la Minurso d'un référendum au Sahara occidental" (n° 1092)	28
<i>sprekers</i> : Ferdy Willems, Louis Michel , vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken		<i>orateurs</i> : Ferdy Willems, Louis Michel , vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères	

COMMISSION DES RELATIONS EXTÉRIEURES

RÉUNION PUBLIQUE DU
MARDI 22 FÉVRIER 2000

De vergadering wordt geopend om 14.35 uur door de heer **Geert Versnick**, voorzitter.

La réunion est ouverte à 14.35 heures par M. **Geert Versnick**, président.

Mondelinge vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de schending van de mensenrechten van een inheems volk, namelijk de Navajo-indianen, door de Verenigde Staten" (nr. 945)

Question orale de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la violation des droits de l'homme par les Etats-Unis vis-à-vis du peuple indigène des Navajos" (n° 945)

De heer **Ferdy Willems** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, deze vraag werd tijdens een vorige commissie in overleg met u uitgesteld. De minister wilde mij toen reeds het antwoord geven, maar dat leek mij niet helemaal correct. Ik heb hem dat antwoord ongelezen teruggegeven en weet dus niet wat daarin staat.

Mijnheer de minister, het gaat over een indianencultuur die mij heel na aan het hart ligt, zoals reeds enkele keren gezegd. Dat dit niet onbelangrijk is, mag bijvoorbeeld blijken uit het feit dat er nu in Brussel een heel grote tentoonstelling is geweest over de indianencultuur. Dat is een algemene situering. Waarover gaat het nu concreet ? Op 1 februari 2000 dreigen de VS opnieuw enkele honderden Navajo-indianen naar een nucleair besmet gebied in de staat New-Mexico te verdrijven. Door dat gebied lopen een paar stromen, de Colorado en de Rio Puerco, die beide sinds een milieuramp uit 1979 zijn vervuild door radioactief afval. Die dag brak de dam van een nabijgelegen uraniummijn. Waar heb ik dat nog gehoord ? Intussen zijn duizenden Indianengezinnen besmet door stralingsziektes. In 1981 is de Amerikaanse overheid begonnen met het deporteren van Indianen naar de zogenaamde new lands, terwijl zij perfect op de

COMMISSIE VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN

OPENBARE VERGADERING VAN
DINSDAG 22 FEBRUARI 2000

hoogte zijn van de zware vervuiling daar. Volgens mij is dat een schending van de mensenrechten en ook van bestaande verdragen, wat bij de Indianen al een ironische uitdrukking is geworden.

Naar mijn mening zou België verantwoordelijkheid dienen op te nemen bij de aankoop van uranium. België importeert immers jaarlijks ongeveer 1 000 ton natuurlijk uranium voor de kerncentrales van Doel en Tihange, waarvan 4% uit de VS komt. Ik wil erop wijzen dat dit thema belangrijk genoeg is om ook Johan Vanhecke in het Europees Parlement hierin te laten tussenbeide komen. Ik weet echter niet of dat ondertussen al is gebeurd. Hij kondigde dat aan. Ik verwijs ook kort naar een boeiend voorstel van resolutie dat ondertussen is vervallen. Het dateert van 25 mei 1998 en was van Agalev. Naar aanleiding van een bezoek door een delegatie van kleinere of inheemse volkeren uit Australië, Afrika, Azië en de twee Amerika's aan Europa, en ook België, kwamen zij sterk onder de indruk van het getuigenis van die mensen. Het gaat immers over kernvervuiling op zeer grote schaal, waarbij de gebieden waar die mensen wonen zeer zwaar zijn aangetast inzake leefmilieu. Op zich is het trouwens al een onrecht deze mensen in reservaten te steken. Zo ontstaan hele grote bergen afval. Alleen al om Doel en Tihange van uranium te voorzien, ontstaat er een afvalberg van ongeveer een miljoen ton per jaar. De ironie wil dat deze volkeren dikwijls in hun eigen gebied niet eens over elektriciteit beschikken, zodat men hier kan spreken over omgevingsracisme.

Ik verzoek diegenen die in het verleden de resolutie terzake indienden, hun verzuchtingen opnieuw hard te maken. Wij willen daaraan graag meewerken.

Mijnheer de minister, in tal van dossiers behartigde u de mensenrechten en op dat vlak heeft u een goede naam, wat mijn trouwens verheugt. Hopelijk zult u even begaan zijn met dit dossier omtrent de mensenrechten van de indianen.

Ferdy Willems

Ik had echter ook graag geweten of u bereid bent, louter op ethische grond, niet langer uranium uit de Verenigde Staten aan te kopen. Wilt u ook uw verantwoordelijkheid opnemen wat de economische consequenties betreft? Volgens mij gaat het immers niet op het leven van die mensen te bedreigen omwille van uranium.

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega Willems, volgens de terzake bevoegde diensten worden geen gedwongen volksverhuizingen of uitdrijvingen in indiaanse gebieden georganiseerd.

Momenteel is in de Navajoreserve in de staat New Mexico echter wel een verhuis aan de gang van ongeveer tweehonderd inwoners van een door nucleair afval besmette zone naar een niet besmette zone gelegen in dezelfde reserve. Dit resulteert evenwel meer tot het einde van een rechtsgeschied onder Hopi en Navajo omtrent de eigendom van het land, dan tot de besmetting zelf. Immers, de besmette zone werd volledig ontruimd van afval onder controle van het officieel Amerikaans milieuaagentschap.

Deze zaak wordt gevolgd door de dienst mensenrechten van het departement. Wat de principes en de houding van België terzake betreft, moet andermaal worden beklemtoond dat ons land het programma UN Decennium ten voordele van de Autochtone Volkeren steunt. Bovendien steunt België actief de aan de gang zijnde werkzaamheden van de UNO om te komen tot een verklaring van de rechten van de autochtone volkeren.

Voorts was België in de UNO-commissie voor de Rechten van de Mens, co-sponsor van een resolutie waarin de oprichting van een permanente instantie in het vooruitzicht wordt gesteld, waardoor ook de autochtone volkeren hun stem kunnen laten horen in het UNO-systeem.

Wat uw tweede vraag betreft, kan ik het volgende zeggen. De invoer van splijtstofmateriaal gebeurt via het Europees Agentschap van Bevoorrading dat de quota onder de invoerende landen bepaalt. Dat betekent dat een EU-land zijn invoercontracten van natuurlijk uranium aan het agentschap moet voorstellen. Voorts moeten de leden de onder de verschillende leveranciers bepaalde quota eerbiedigen. Bovendien is het agentschap zeer gevoelig wat de goede faam van de leveranciers betreft. Tijdens de periode van de Apartheid werd Zuid-Afrika geschrapt van de lijst van mogelijke leveranciers. Tegenwoordig valt de controle op de invoer van splijtstoffen van Amerikaanse afkomst onder de bepalingen van het verdrag tussen de VS en Euratom.

De heer **Ferdy Willems** (VU&ID) : Mijnheer de minister, wij zullen de resultaten die u in het vooruitzicht stelt uiteraard opvolgen.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Samengevoegde interpellaties van :

- de heer **Francis Van den Eynde** tot de eerste minister over "het bestaan van Echelon, een wereldwijd systeem waarmee de Amerikaanse militaire inlichtingendienst al het internationaal telefoon-, data- en faxverkeer kan afluisteren" (nr. 232)

- de heer **Peter Vanhoutte** tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de nieuwe informatie over het zogenaamde Echelon-netwerk" (nr. 252)

- de heer **Jean-Pol Poncelet** tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het spionageprogramma Echelon" (nr. 257)

- de heer **Stef Goris** tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het bestaan van 'Echelon'" (nr. 272)

(Het antwoord zal worden verstrekt door de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken)

Interpellations jointes de :

- M. **Francis Van den Eynde** au premier ministre sur "le système Echelon, qui permet au service du renseignement militaire américain d'espionner toutes les communications internationales faites par téléphone, informatique ou télécopie" (n° 232)

- M. **Peter Vanhoutte** au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "les éléments nouveaux concernant le réseau Echelon" (n° 252)

- M. **Jean-Pol Poncelet** au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le programme d'espionnage 'Echelon'" (n° 257)

- M. **Stef Goris** au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "'Echelon'" (n° 272)

(La réponse sera donnée par le vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères)

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik wens van start te gaan door meer dan terecht hulde te brengen aan de schrijver Orwell. Hij waarschuwde ons niet alleen tegen het totalitarisme, hij heeft zijn leven ook ingezet voor de strijd tegen dat totalitarisme.

Mijnheer de minister, u weet het misschien niet, maar Orwell vocht in de internationale brigades in Spanje. Hij heeft daar consequent zijn engagement voortgezet door na de Tweede Wereldoorlog zich zeer sterk te verzetten tegen de communistische dictaturen in het bijzonder en tegen dé dictatuur en het totalitaire in het algemeen.

Hij heeft dus geleefd in overeenstemming met wat hij ons in zijn boeken heeft verteld. Dan denk ik in het bijzonder aan het meest bekende boek ervan, 1984, waarin hij het

Francis Van den Eynde

heeft over de totalitaire dictatuur van de toekomst, die alles controleert en waar het allescontrolerende element Big Brother wordt genoemd.

Mijnheer de minister, ik vrees dat Big Brother in deze tijd bij ons een andere naam heeft: Uncle Sam. Waarop steun ik dat? Niet op een soort primair anti-Amerikanisme dat zo eigen is aan een bepaalde generatie van de voorbije eeuw, maar helaas op verslagen, meer bepaald de rapporten van 1998 en 1999 van de STOA-werkgroep - Scientific and Technical Options Assessment - van het Europees Parlement, alsook op het jongste verslag van het Comité-I. Ik lees daarin in een notendop dat de Verenigde Staten - Uncle Sam -, omringd door het Verenigd Koninkrijk, Nieuw-Zeeland, Australië en Canada, kortom het clubje dat men best als Angelsaksisch en zo u wil als wasp kunt aanduiden - white anglosaksens and protestants - een systeem heeft opgesteld dat Echelon heet. Echelon is een systeem dat als het ware over de wereld in het algemeen en Europa in het bijzonder al wat communicatie is controleert: telefax, internet, satelliettelefoon, gewone telefoon en dies meer. Dit gebeurt door het gebruik van sleutelwoorden, die bovendien in alle talen van Europa bestaan. Op basis van de sleutelwoorden selecteren de computers van Echelon elke informatie-uitwisseling die onder meer in Europa gebeurt.

De Amerikanen kunnen in dat verband zeer sterk rekenen op de Engelse steun. Het centrum dat zich in Groot-Brittannië bevindt en al sinds de Tweede Wereldoorlog functioneert, is totaal ingeschakeld in het Echelon-systeem.

De informatie die wordt verzameld, wordt vervolgens naar de Verenigde Staten gestuurd en Big Brother - in dit geval Uncle Sam - verdeelt deze informatie naar believen aan wie volgens hem die informatie verdient in dat clubje van Angelsaksische landen.

Mijnheer de minister, dit is regelrechte spionage, een schending van de mensenrechten, een schending van de Europese economische belangen en dus ook van de economische belangen van ons land. Vanzelfsprekend wordt immers ook economische informatie in het oog gehouden. Bepaalde Europese firma's zouden reeds ernstige schade hebben geleden door dit systeem. Men denkt daarbij aan Airbus, Panavia en Thomson.

Ik wil u eraan herinneren dat artikel 22 en 24 van de Grondwet het privé-leven van onze burgers waarborgt en ook het briefgeheim. Het privé-leven van onze burgers wordt ook gewaarborgd door de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens, door de Europese Verklaring voor de Rechten van de Mens en door het Internationaal Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten.

Vermits het Echelonsysteem bestaat en wordt toegepast, mogen we ervan uitgaan dat deze rechten bij ons worden geschonden. Het gaat hier niet om een of andere hysterie over een nieuwe regering in een bepaald Europees land dat eventueel, misschien in de toekomst een bedreiging voor de mensenrechten zou kunnen vormen. Nee, het gaat over onze grootste bondgenoot, over de leiding van Europa en van de wereld, die bij ons alles weghaalt wat er weg te halen valt.

Conform de traditie die door de nieuwe kamervoorzitter werd ingezet, zou ik u even willen wijzen op het citaat van Juvenalis: "Quid custodiet ipsos custodes?" - Wie bewaakt de bewaker - Ik vrees dat ik daarop geen antwoord zal krijgen.

Mijnheer de minister, ik heb een aantal vragen. Ik had graag van u vernomen of België ook bij dit af luisterproject is betrokken. Onze collega's van het Deense parlement - u weet dat men in Denemarken een zeer sterke democratische traditie heeft - hebben een onderzoekscommissie opgericht om na te gaan of de Deense regering bij deze zaak is betrokken. Als men weet hoe parlementsleden in onderzoekscommissies bij ons worden behandeld, vraag ik me af of het nog zin heeft een onderzoekscommissie op te richten.

Ik had ook graag vernomen op welke manier u de rechten van onze burgers denkt te beschermen. Plant u een informatiecampagne die de bevolking ertoe moet aanzetten meer gebruik te maken van "versleutelingsprogramma's" ter bescherming van hun gegevens? Op dat vlak wil ik toch even uw aandacht vestigen op het feit dat Amerikaanse software die wordt geëxporteerd - volgens het rapport van het Europees Parlement - een stuk minder beveiligd is dan diezelfde Amerikaanse software die op de thuismarkt wordt gebruikt.

Bent u op de hoogte van de eventuele schade die onze bedrijven door deze spionagepraktijken hebben geleden? Het zou interessant zijn om te weten of de regering daaromtrent reeds informatie heeft en of ze deze ter beschikking wil stellen.

Ten slotte, wil ik nog de hamvraag stellen. Mijnheer de minister, ik heb u al eens vergeleken met Jerommeke uit Suske en Wiske, omdat u zo stoer doet op de internationale scène, vooral tegen niet al te grote en niet al te gevaarlijke landen. Ik denk bijvoorbeeld aan Oostenrijk. Ik zou u eens graag stoer zien doen tegen de Verenigde Staten. Ik zou u graag fors zien uithalen tegen de Verenigde Staten. U zou de yankees moeten vertellen dat dit niet past. U zou zelfs eventueel een Europese coördinatie kunnen opzetten om hen terecht te wijzen. Ik vraag niet dat u de mensen afraadt om te gaan skiën in Colorado en ik vraag ook geen oorlogsverklaring tegenover de Verenigde Staten. Het filmscenario over de muis die brulde, dateert van de jaren vijftig. Ik vraag u om als

Francis Van den Eynde

minister van Buitenlandse Zaken, ons privé-leven en onze economische en culturele belangen te beschermen. Kunt u ook eens bij de grote broer op tafel kloppen, desnoods maar met één derde van de kracht die u tegen Oostenrijk heeft gebruikt? Ik ben benieuwd naar uw antwoord, waarvoor ik u bij voorbaat dank.

De voorzitter : Mijnheer Van den Eynde, ik ben ervan overtuigd dat u niet onsterfelijk wilt worden en dus geen onderzoekscommissie wilt. U wilt zeker niet even onsterfelijk als Krimson door het leven gaan.

Aangezien de heer Karel Van Hoorebeke afwezig is, vervalt zijn mondelinge vraag nr. 1074.

De heer Peter Vanhoutte (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik wil het ook over het Echelon-afluisterschandaal hebben. Het schandaal zou overigens ook onder een andere naam kunnen opduiken, want die namen lijken wel eens te veranderen.

De afgelopen maanden kregen we een aantal bevestigingen over het project uit Amerikaanse en Australische bronnen. Ik ga u de ontstaansgeschiedenis van het project besparen. Ik ga u de gegevens besparen over wat er al dan niet kan worden onderschept. In het kader van deze interpellatie wil ik alleen duidelijkheid krijgen over punten waarbij ons land misschien is betrokken of waarbij potentiële bondgenoten in opspraak zouden kunnen komen. In dat verband had ik graag de volgende zaken van u geweten.

Ten eerste, wij stellen vast dat een aantal grondstations vanuit Engeland en Duitsland - omgeving München - opereren. Kunt u erop aandringen om daarover enige opheldering te krijgen? Wat zouden de exacte functies van die stations zijn? Zijn de overheden van de betrokken landen op de hoogte van de gebeurtenissen in die stations? Leveren zij een actieve bijdrage aan de aldaar georganiseerde activiteiten? Zoals u weet is Duitsland niet officieel betrokken bij de overeenkomst waarvan sprake is.

Worden er maatregelen overwogen tegen bondgenoten, die, zoals de Verenigde Staten, een belangrijke rol spelen in het NAVO-bondgenootschap?

Werden er door ons land al stappen ondernomen om inzage te krijgen in de wijze waarop dat systeem functioneert en om te weten te komen wat er eigenlijk wordt afgeluisterd? Voor een land waar de zetel van de Europese Unie zich bevindt, is dat een belangrijk gegeven. Met moet exact weten welke informatie men beoogt af te tappen.

Ik zou van u graag vernemen of aan de NAVO-bondgenoten en de NAVO-top vragen zijn gesteld over de rol die het Echelon-project speelt in dit kader. Hoe valt dat te rijmen met het feit dat wij ook deel uitmaken van de NAVO?

Wij stellen vast dat een aantal derde landen is aangesloten bij het project. Mijnheer de minister, is ons land ook ingeschreven als derde partij in onderdelen van dit project? Indien ja, wat is de doelstelling van dit engagement? Het zou ook kunnen dat de NAVO niet rechtstreeks betrokken is bij dit project, maar er als derde partij aan deelneemt. Ik zou ook daarover klaarheid willen hebben.

Dit project blijkt zich niet te beperken tot het af luisteren vanuit grote ontvangstposten. Er worden ook op lokaal vlak mensen ingezet om de glasvezelinfrastructuur af te tappen. Wij wensen duidelijkheid over de mogelijkheid dat buitenlandse inlichtingendiensten in ons land actief zouden zijn. Het lijkt mij wenselijk te weten of de Amerikanen of andere organisaties hier af luisterposten hebben geïnstalleerd met medeweten van de overheid.

Een ander element waarover wij het wensen te hebben betreft Belgacom, waarvan de overheid een belangrijk aandeelhouder is. In andere landen, bijvoorbeeld in Denemarken, blijken overeenkomsten te zijn gesloten tussen telecomproviders en bepaalde mistige organisaties. Deze overeenkomsten zouden betrekking hebben op het inbouwen van achterpoortjes, waardoor het aftappen van communicatiestromen gemakkelijker zou verlopen. Zijn in dit land dienaangaande controle-instrumenten ter beschikking? Heeft Belgacom het engagement aangegaan om dit soort van praktijken te verhinderen?

Ik verneem uit bepaalde bronnen op het internet dat de informatie die beschikbaar is via het Echelon-netwerk wordt verkocht aan bepaalde naties. Mijnheer de minister, was de Belgische overheid betrokken bij het verhandelen van dit soort van informatie?

Ten slotte zouden wij willen weten welke afspraken zijn gemaakt tijdens de top van Tampere, vorig najaar, inzake de bestrijding van de grensoverschrijdende informaticacriminaliteit. Wat was de houding van ons land inzake het vergroten van de mogelijkheden om grensoverschrijdende informacastromen af te tappen?

M. Jean-Pol Poncelet (PSC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, j'ai souhaité me joindre aux interpellations qui ont été déposées car je voulais souligner l'importance du problème qui est évoqué aujourd'hui. Les questions soulevées, sans volonté d'exagérer ni de faire du gadget ou de la science fiction, touchent à des

Jean-Pol Poncelet

éléments essentiels de notre vie en commun puisqu'il est question des droits de l'homme, d'une certaine liberté individuelle mais aussi des règles de concurrence commerciale entre des partenaires.

Je voudrais ici vous dire combien tous les partis démocratiques vous ont encouragé et suivi dans vos dernières initiatives en ce domaine. Et je souhaiterais qu'à la fin de cette interpellation et des réponses que vous aurez données, vous soyez convaincu que le problème soulevé aujourd'hui nécessite que l'on déploie autant d'énergie, même s'il est moins voyant pour le grand public que certains événements peut-être plus médiatisés et dont on a parlé ces derniers jours.

J'en arrive maintenant au fond du problème. C'est un enjeu essentiel car, au-delà de l'aspect personnel, cela concerne finalement l'un des aspects essentiels de la stratégie du siècle prochain. Je veux parler du contrôle de ce que l'on appelle la cybersphère.

Durant le XXème siècle, on a connu des conflits dont l'enjeu était la maîtrise de l'espace. Aujourd'hui, il s'agit de contrôler tout ce qui a trait à l'échange d'informations, aux communications et aux télécommunications. Nous savons tous que l'essentiel de la valeur ajoutée dans les entreprises industrielles, commerciales et de services, ces dernières années, concernait ce domaine. Derrière cela, il y a, bien entendu, des enjeux économiques, commerciaux et financiers considérables.

Il n'est donc pas surprenant que des organismes publics et militaires s'intéressent à ces problèmes.

Il existe aux Etats-Unis ce que l'on appelle la NSA (National Security Agency), qui a été fondée il y a maintenant une quarantaine d'années, dont le budget dépasse celui de la CIA beaucoup mieux connue.

En fait, cette agence a notamment pour mission de réunir le maximum d'informations et d'en déduire des avantages stratégiques, tactiques et commerciaux.

En réalité, ce phénomène amène à envisager la stratégie d'une nouvelle manière. C'est ce que l'on appelle "the information warfare". Il est donc vraiment question de guerre, de champ de bataille numérique. Les termes disent bien ce que cela veut dire.

Le ou les pays qui contrôleront cet espace informationnel seront, à l'avenir, les détenteurs du pouvoir grâce à leurs connaissances.

Il y a bien entendu des techniques de cryptage qui permettent de se prémunir de cela. Mais on sait, et cet aspect est d'ailleurs largement documenté, que même ces techniques de cryptage peuvent être acquises, voire achetées ou rachetées. La sécurité qu'elles apportent n'est donc pas totale.

Il semble qu'il existerait un système public officiel aux Etats-Unis dont l'objectif est d'assurer la surveillance, l'écoute, le décryptage de tous ces flux d'informations à travers la planète ou à travers l'éther, comme on dit aujourd'hui.

Comme mes prédécesseurs l'ont souligné, cela pose des questions fondamentales, notamment - et cet élément me semble être le plus important, actuellement - à cause de la personnalité ou de l'identité des pays qui pratiqueraient cette technique.

Les Etats-Unis d'Amérique sont notre principal allié sur le plan politico-militaire, au sein de l'Alliance atlantique.

Le poste avancé, tel qu'il est révélé, de la Grande-Bretagne concerne donc un de nos partenaires directs au sein de l'Union européenne. D'où l'intérêt de voir développer par tout démocrate des politiques à l'égard des confidentialités et finalement des problèmes de concurrence.

J'en arrive maintenant à quelques questions qui viennent compléter ce qui a déjà été dit.

La première série de questions, monsieur le ministre, a trait à la nature des informations dont le gouvernement ou diverses autorités belges disposent sur cette question, au-delà bien entendu des informations que l'on trouve sur le "net" ou dans les médias spécialisés.

Quelles seraient donc ces sources d'information dont nous pourrions disposer ? Il s'agit bien entendu des sources diplomatiques qui, en principe, doivent converger vers votre cabinet et vous-même ? Mais il pourrait s'agir également - ce sont deux pistes plus délicates ou plus confidentielles - du comité "I" ou comité "R", suivant le régime linguistique, qui a, en effet, dans ses attributions, d'investiguer dans ce domaine, et des services de renseignements : le service général de renseignements militaires et la Sûreté de l'Etat, gérés par deux de vos collègues.

De quels types d'informations disposez-vous ? Quel genre de renseignements peut-on obtenir ? Quelle est la connaissance dont disposent ces services spécialisés des éléments dont on parle aujourd'hui ? Je vise notamment le service de renseignements, soit civil, soit militaire, dont on connaît les relations privilégiées avec les partenaires au sein de l'Union et de l'Alliance et au-delà des grands accords qui existent et dans le cadre desquels des échanges d'informations sont monnaie courante.

Le deuxième domaine a déjà été évoqué par M. Vanhoutte. Il concerne le rôle de la Belgique ou sa place dans un domaine comme celui-là.

Jean-Pol Poncelet

Existe-t-il, dans les accords politiques qui nous lient à nos partenaires sur le plan diplomatique ou militaire, par exemple, un volet autorisant certains de nos partenaires ou de nos alliés à procéder à ce genre d'écoute ou de décryptage sur le territoire belge ou à partir du territoire belge ? Cela s'inscrit-il dans le cadre des bonnes relations, au sens propre du terme, que l'on entretient ?

Enfin, j'en viens à mon troisième volet de questions.

Quelles sont les initiatives à prendre ou les actions à envisager dans ce domaine et plus particulièrement à deux niveaux ?

Le premier est celui de l'Alliance Atlantique. Le Conseil de l'Atlantique Nord est un organe politique, mais il existe divers comités, au sein de l'OTAN, qui s'intéressent à des problèmes techniques bien plus approfondis que celui-ci. J'imagine donc qu'il existe de tels endroits. Et je voudrais savoir quelles initiatives la Belgique a prises ou pourrait prendre, notamment au sein de l'OTAN.

Le deuxième est celui de l'Union européenne puisqu'il s'agit d'un de nos partenaires politiques et commerciaux directs, à savoir la Grande-Bretagne. Monsieur le ministre, pour prendre une image sur le ton de la boutade, l'Autriche étant déjà hors jeu pour d'autres raisons, la Grande-Bretagne le sera-t-elle bientôt également à la suite d'initiatives des autres pays de l'Union pour mettre de l'ordre dans ce problème ?

Y a-t-il eu finalement, comme en témoignent certains médias, une demande expresse des Etats-Unis pour que l'Europe adopte elle aussi ce genre de technologie, ce qui permettrait d'assurer un contrôle planétaire de toutes les informations en circulation ?

Telles sont, monsieur le président, les trois grandes questions que je souhaitais poser.

De heer **Stef Goris** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, het probleem werd al uitvoerig aangekaart door de vorige sprekers. Vanuit een liberale invalshoek is het echter uitermate belangrijk dat ik mij aansluit bij deze interpellatie. Naar mijn aanvoelen zou het recht op privacy onze debatten in de volgende eeuw kunnen domineren. Wij staan dan ook voor enorme uitdagingen, ook als liberalen, om het recht op privacy in de volgende decennia te kunnen garanderen.

Mijnheer de minister, ik verneem dat Echelon reeds sedert 1947 bestaat. Het is dus niet van gisteren. Het verwondert mijn net als de vorige sprekers dat dit debat hier pas nu aan de orde is. Het gaat om een Anglo-Amerikaans netwerk waar de Commonwealth bij betrokken is. Er is inderdaad een onderzoekscommissie van start gegaan in Denemarken maar ik heb ook een interessant artikel uit het Duitse tijdschrift Der Spiegel op de kop kunnen tikken. In dit artikel van eind november

blijkt dat de chef van het National Security Agency persoonlijk naar Duitsland kwam, waar meer bepaald in Bad Aibling een dergelijk grondstation was, om er de poort te openen van de restricted area. Het National Security Agency stelt 20 000 agenten te werk en overtreft de CIA dus ruim in slagkracht hoewel het minder bekend is. Als de Amerikanen iets restricted noemen, dan menen ze het ook. De chef van de geheime dienst van Duitsland kon toen eindelijk dit grondstation betreden en intussen werd het grondstation ook opengesteld voor een beperkte groep parlementsleden. Zij kunnen kennis nemen van wat daar juist gebeurt.

Mijnheer de minister, in welke mate gebeurt dit ook in België ? Is België hier actief bij betrokken ? Ik sluit mij aan bij de vraag van de heer Vanhoutte en ik neem akte van de vraag van de heer Poncelet die in een vorig leven minister van Landsverdediging was. Ik neem aan dat wij hier niet bij betrokken waren want anders zou hij die vraag niet stellen. Het is ook mogelijk dat onze regering er nooit van op de hoogte was, maar er misschien via andere kanalen bij betrokken was. Die vraag blijft dus overeind.

Mijnheer de minister, het af luisteren van deze boodschappen betekent ook voor ons een onaanvaardbare aanval op de individuele rechten van de burgers, op de vrije concurrentie en op de veiligheid van de Staat. Natuurlijk worden wij door het NAVO-bondgenootschap geconfronteerd met de solidariteit. Wij kennen, enerzijds, het systeem van de burden sharing en een aantal objectieve gegevens maken ons duidelijk dat België niet meteen op de eerste rij zit van die klas binnen de NAVO. Anderzijds wordt hier ook weinig commotie rond gemaakt door de Verenigde Staten. Is dit soms een compensatie voor het feit dat men ons mag af luisteren ? Men mag blijkbaar te weten komen hoe onze economie zich ontwikkelt en wat er allemaal op economisch en politiek vlak gebeurt. Is dat misschien de andere kant van de medaille om te solidariteit binnen de NAVO toch te kunnen verantwoorden ? Mijnheer de minister, kunt u het voortzetten van dergelijke aanvallen in de toekomst effectief beteugelen ? Bent u dat van plan ? Hoe beschermen wij onze economie op een efficiënte manier tegen het doorspelen van dergelijke informatie aan concurrenten uit de Verenigde Staten ? Er werden voorbeelden genoemd van belangrijke concurrentieposities die wij in België en Europa innemen tegen de Verenigde Staten. Hebben wij al weet van eventuele schade die wij hebben geleden door deze af luisterpraktijken ?

Dit debat moet ook in Europees verband worden gevoerd. Meent u dat er binnen de Europese Unie misschien best gemeenschappelijke initiatieven kunnen worden genomen ? Ik bemerk immers een onderscheid tussen landen zoals Denemarken, Duitsland en België en

Stef Goris

de meer Atlantisch gerichte landen zoals het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Moeten wij binnen de Europese Unie geen actie ondernemen om ons veilig te stellen tegen deze praktijken ?

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega's, het is correct dat de informatie inzake het elektronisch spionagenetwerk Echelon zorgwekkend is en alle aandacht verdient.

De informatie afkomstig van een studie bestemd voor het Europees Parlement lijkt eerdere vermoedens te staven. Alhoewel de beweringen in het nieuwe verslag voornamelijk interpretaties en deducties zijn - wat op zich reeds zorgwekkend is - hebben de Verenigde Staten onlangs stappen gezet in de richting van een bevestiging. Dit blijkt uit de declassificatie van bepaalde nota's van het Amerikaans agentschap voor nationale veiligheid. Als dit spionageplan bevestigd wordt, zijn we in een onaanvaardbare toestand terechtgekomen. Democratische landen, waarvan geallieerde staten en een Europese lidstaat, zouden op grote schaal spionagewerk uitvoeren om hun economische belangen te verstevigen in het nadeel van België en andere Europese partnerlanden.

Alhoewel ik als minister van Buitenlandse Zaken niet bevoegd ben om de technische aspecten van dit probleem te behandelen, wijs ik er echter op dat ik in overleg met de regering de nodige conclusies zal trekken inzake de buitenlandse betrekkingen als het bestaan van dit spionagenetwerk wordt bevestigd.

Je voudrais ajouter que la commission parlementaire du Sénat chargée du contrôle du comité I est l'institution parlementaire adéquate pour traiter de l'affaire Echelon. Je constate que la presse s'est faite l'écho d'un rapport de cette commission, discuté en son sein le 14 février 2000. Je désire souligner le fait que le ministre des Affaires étrangères ne peut être destinataire de ce rapport qu'après sa publication officielle, ce qui vient tout juste d'arriver.

Vu le caractère très délicat de cette affaire, je ne désire pas préjuger de ses conclusions. Il convient avant tout que les recommandations du comité de contrôle parlementaire soient examinées par le gouvernement avant de définir notre politique extérieure au regard d'Echelon.

Selon mon information, la Belgique n'abrite pas d'installation d'écoute américaine ou britannique sur son territoire. La situation est donc entièrement différente et ne peut être comparée à celle de l'Allemagne.

Ceci dit, je suis bien entendu d'avis que, sur base des éléments significatifs de ce dossier, le gouvernement doit canaliser l'impact d'Echelon sur la société belge afin d'assurer l'intégrité de la Belgique.

Le problème n'est donc pas clos. Je n'ai pas les réponses à toutes les questions que vous m'avez posées aujourd'hui. Mais dès que j'aurai d'autres précisions, je serai évidemment à votre disposition pour répondre à toutes les questions que vous voudrez bien me poser.

Pour ce qui concerne le contrôle de la cyber-sphère, nous ne manquerons pas d'initier toutes les mesures, tant sur le plan technique que légistique, pour y faire face.

M. Poncelet a cité un certain nombre d'institutions auxquelles les questions doivent nécessairement être posées. Nous allons les poser à toutes ces instances. Cela est d'ailleurs déjà en cours pour un certain nombre d'entre elles. Au niveau de l'Union européenne, par exemple, j'ai déjà entrepris un certain nombre de démarches pour en savoir plus sur le sujet.

Au stade actuel, je ne puis malheureusement pas vous donner d'autres informations.

Evidemment, si les rumeurs devaient s'avérer, cela ne pourrait pas rester sans conséquences, tant diplomatiques que politiques, au niveau des relations extérieures de notre pays. Par exemple, il faudra poser le problème du préjudice, notamment économique et social. Il faudra trouver les voies et moyens, les techniques et les pistes qui permettront de définir le préjudice subi.

Il est bien entendu que si tout cela se vérifie - et il y a des éléments indiscutablement probants à ce stade-ci de mon information -, il devra nécessairement y avoir une prise de position très claire de la Belgique par rapport à ce problème.

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Mijnheer de voorzitter, ik heb met aandacht geluisterd naar het korte antwoord van de minister van Buitenlandse Zaken. Ik noteer dat hij de situatie zorgwekkend noemt, maar ook dat hij ze alleen maar zorgwekkend noemt. Hij gaat ervan uit dat dit niet zonder gevolg mag blijven. De economische schade zou moeten worden vergoed, maar niets meer dan dat.

In tegenstelling tot het internationaal optreden van onze regering dat we stilaan gewoon worden, ontgoocheld het mij dat er plots veel minder stoer gedaan wordt en minder straffe taal gebruikt wordt. Ik baseer mij nu op het antwoord van de minister, maar het is toch duidelijk dat onze economische belangen sterk in het gedrang komen, dat wij afgeluisterd worden en dat onze privacy voortdurend geschonden wordt.

Ik ben daarom ook ontgoochelend dat er deze keer niet op tafel geslagen wordt, dat er op Europees vlak geen groot initiatief genomen wordt en dat men zich beperkt tot het zorgwekkend vinden van de toestand. Mijnheer de voorzitter, om dit aan te klagen, zal ik een motie indienen.

De heer **Peter Vanhoutte** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, ik denk dat uw antwoord een aantal belangrijke en relevante elementen bevat, meer bepaald wanneer het gaat over de relatie tussen de vergaarde inlichtingen en de eventuele economische repercussies die dat kan hebben indien dat uitkomt. Een tweede element dat belangrijk is, is dat u al een aantal stappen ondernomen hebt. U hebt dus niet gewacht tot u daarover geïnterpelleerd werd. Ik vind het een positief signaal dat u al een aantal stappen ondernomen hebt en dat er ongetwijfeld de komende weken en maanden nog bijkomende stappen gezet zullen worden op basis van de informatie die u ter beschikking zult krijgen.

Ik wil een kleine kanttekening maken. Wanneer u spreekt over de bevoegdheden van de Senaat inzake de echelonproblematiek, wens ik u erop te wijzen dat dit een ingewikkelde, allesomvattende problematiek is waar heel wat bevoegdheden van heel wat ministers uit deze regering ter sprake komen. Ik heb er alle begrip voor dat u niet diepgaand kunt ingaan op de technische details rond Belgacom en andere telecomoperatoren. Ik denk toch dat wij het vanuit deze Kamer nodig moeten achten om ook de komende maanden deze zaak van nabij te volgen. In die zin zouden wij het op prijs stellen mochten wij regelmatig gebriefd worden over eventuele voortgang in dit dossier.

M. Jean-Pol Poncelet (PSC) : Monsieur le président, je remercie le ministre pour la manière globale dont il aborde le problème.

Je voudrais ajouter deux petits commentaires.

D'abord au sujet de sa référence aux comités I ou R et à la commission parlementaire compétente. Sans vouloir en aucune manière minimiser la capacité de travail de l'un ou de l'autre, je crois que face à l'ampleur du problème, les moyens d'action de l'un ou de l'autre seront inévitablement très réduits. Je plaide plutôt pour que l'on puisse investiguer au sein des services de renseignements, en fonction des relations personnelles de nos agents avec d'autres collègues dans le monde. Les éléments d'information que l'on pourrait réunir de la sorte seraient sans doute plus efficaces qu'une démarche officielle du comité en tant que tel.

Ensuite, monsieur le ministre, les événements des dernières semaines ont montré que, même à l'initiative d'un petit pays qui a une forte capacité de conviction et d'entraînement, on peut fédérer des réactions à l'égard d'un problème qui se pose à l'étranger.

Ma conviction, liée à mes quelques années d'expérience dans le domaine bien précis des relations internationales, est que même la Belgique, si elle prend l'initiative, a la capacité de rassembler des réactions. Au sein de

l'alliance atlantique, notre grand partenaire nous écoute quand tous nos autres alliés réagissent dans le même sens. C'est donc dans cette direction que je vous encourage à poursuivre votre action.

De heer **Erik Derycke** (SP) : Mijnheer de minister, ik verheug mij over de vrij open sfeer waarin deze discussie verloopt.

Het is een oude discussie die op tijd en stond opnieuw te berde komt. Toen collega Poncelet en ikzelf in de regering zaten, hebben wij deze discussie twee of drie maal in dit parlement gevoerd. Het is inderdaad een ernstig probleem, maar wij maken voortdurend veronderstellingen waardoor de regering en het parlement met een onvoldaan gevoel achterblijven.

In eerste instantie is het geen probleem van Buitenlandse Zaken. Indien er stappen volgen kan het evenwel een "filiale" van Buitenlandse Zaken worden. In het verleden was het de minister van Justitie die deze zaak behartigde. Hij zou zijn buitenlandse collega moeten bevragen over eventuele strafrechtelijke inbreuken op het vlak van internationaal recht.

Mijnheer de voorzitter, ik heb veel eerbied voor de Senatoren maar de politieke verantwoordelijkheid ligt bij de Kamer aangezien de regering in de Kamer wordt ondervraagd. Wij moeten ons zeer voorzichtig opstellen. Ik weet dat de minister initiatieven durft te nemen maar dat hij ook voorzichtig is.

Collega's, bij deze zaak zijn geen "kleine spelers" betrokken. Het zou over grote belangen kunnen gaan. Daarom denk ik, mijnheer de voorzitter, dat wij een methode moeten vinden, waarbij u een convergentie- en communicatieschema opstelt. Naarmate de regering informatie kan inwinnen, quod non, dient men ons in te lichten over deze zaak. Wij mogen er natuurlijk geen "circus" van maken en dienen de zaak ernstig te nemen, zeker omdat het hier de multilaterale juridische sfeer betreft. Het parlement en de commissie hebben uiteraard recht op informatie, zodat wij indien nodig maatregelen kunnen nemen.

De heer **Stef Goris** (VLD) : Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn duidelijk antwoord. Het verheugt mij dat hij heeft onderstreept dat dit een verontrustend dossier is. Mijnheer Derycke wijst terecht ook op de delicateit van het dossier. We zitten in de sfeer van het bondgenootschap, ook op economisch vlak. Dat vereist enige delicateit.

Niettemin dring ik er op aan dat het dossier wordt opgevolgd zodat er de volgende maanden op de gepaste manier voor klaarheid kan worden gezorgd. Het dossier is gesitueerd in de sfeer van de communicatietechnologie. Het verschil tussen de VS en Europa, de

Stef Goris

"technology gap", speelt hier een rol. Het is misschien voor een stuk aan ons, Europeanen te wijten dat wij over onvoldoende middelen beschikken op technologisch vlak om enige concurrentie aan de dag te leggen.

Mijnheer de minister, ik heb nog één korte vraag. Kunt u iets duidelijker zijn over de politieke bereidwilligheid die bestaat bij de Europese partners. Zijn er al contacten geweest om dit dossier collegiaal op te volgen en er eventueel de gepaste gevolgen aan te geven?

De heer **Ferdij Willems** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, ik sluit mij aan bij wat de heer Derycke heeft gezegd. Op de lijst zie ik dat de heer Van Hoorebeke zich zal wenden tot de minister van Justitie. Mijns inziens is dit een correcte tactiek en een aanvulling op wat hier gebeurt. Voor het overige sluit ik mij aan bij wat hier reeds werd gezegd.

De **voorzitter** : Mijnheer de minister, de heer Derycke had een vrij concrete suggestie, die volgens mij de goede richting uitgaat.

M. **Louis Michel**, ministre : La suggestion de M. Derycke va en effet dans la bonne direction. Je peux donc m'y rallier entièrement.

Je voudrais simplement indiquer à certains intervenants que je ne souhaite pas mettre la charrue avant les boeufs. Je ne vais quand même pas engager une guerre diplomatique avec un certain nombre de pays ou prendre des initiatives, monsieur Goris, pour fédérer divers pays européens, aussi longtemps que je n'ai pas un dossier étayé sur les reproches que nous pouvons formuler.

Monsieur Poncelet, vous faites état de la mobilisation des services de renseignements. Vous devez tout de même imaginer que cela a été fait. Et c'est en réponse à notre interrogation qu'il nous a été répondu que, d'après ces services, il n'existe pas de station d'écoute américaine ou britannique sur le territoire belge. Je ne puis vous en dire plus pour l'instant.

Je ne peux pas vous en dire plus pour le moment. Lorsque le dossier sera beaucoup plus étayé, toutes les démarches nécessaires seront entreprises.

Les démarches en cours sur le plan diplomatique sont extrêmement délicates dans la mesure où on me demande de quoi je parle précisément. Je parle de tout ce qui a paru dans la presse et d'un rapport pour la Commission européenne. Qu'y a-t-il de plus?

M. Derycke a raison, nous nous affaiblirions très fort si nous démarrions trop vite dans ce dossier.

Je ne peux pas faire des critiques et entreprendre des démarches si, dans leur état actuel, les choses ne sont pas pertinentes. Je dois donc attendre que le dossier soit totalement étayé.

M. Poncelet a cité un certain nombre de choses qui doivent être vérifiées. C'est en cours. Je ne peux malheureusement pas, pour le moment, aller au-delà des informations que je vous ai données.

Le **président** : C'est évident, monsieur le ministre.

Conform de suggestie van collega Derycke zal ik de zaak verder opvolgen.

Tot besluit van deze bespreking werden volgende moties ingediend.

En conclusion de cette discussion, des motions ont été déposées.

Een motie van aanbeveling werd ingediend door de heer Francis Van den Eynde en luidt als volgt :

"De Kamer, gehoord de interpellaties van de heren Francis Van den Eynde, Peter Vanhoutte, Jean-Pol Poncelet en Stef Goris

en het antwoord van de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken, verzoekt de regering :

- het nodige te doen om de burgers en de bedrijven van ons land te waarschuwen tegen het aftappen van de communicatie door het Echelonnetwerk dat door de Verenigde Staten op het getouw werd gezet;

- bij deze laatste met klem te protesteren tegen deze praktijken en ze in dit verband internationaal aan de kaak te stellen en dit onder meer omdat ze voortdurend door hun schending van de privacy het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en andere internationale verdragen met de voeten treden;

- op Europees vlak een gezamenlijke actie tegen deze laakbare praktijken te organiseren."

Une motion de recommandation a été déposée par M. Francis Van den Eynde et est libellée comme suit :

"La Chambre, ayant entendu les interpellations de MM. Francis Van den Eynde, Peter Vanhoutte, Jean-Pol Poncelet et Stef Goris

et la réponse du vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères, invite le gouvernement à :

- entreprendre les démarches nécessaires pour mettre les citoyens et les entreprises de notre pays en garde contre la mise sur écoute des communications par le réseau Echelon, mis sur pied par les Etats-Unis;

- protester vigoureusement auprès des Etats-Unis contre ces pratiques et à les stigmatiser à ce propos au niveau international, notamment parce qu'en violant la vie privée, ils foulent constamment aux pieds le Traité européen des droits de l'homme ainsi que d'autres conventions internationales;

président

- organiser au niveau européen une action commune pour lutter contre ces pratiques répréhensibles."

Een eenvoudige motie werd ingediend door de heer Daniel Bacquelaine, de dames Claudine Drion en Leen Laenens en de heren Erik Derycke en Geert Versnick.

Une motion pure et simple a été déposée par M. Daniel Bacquelaine, Mmes Claudine Drion et Leen Laenens et MM. Erik Derycke et Geert Versnick.

Over de moties zal later worden gestemd. De bespreking is gesloten.

Le vote sur les motions aura lieu ultérieurement. La discussion est close.

Interpellation de M. Jean-Pierre Grafé au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le dossier 'Techspace aéro'" (n° 234)

Interpellatie van de heer Jean-Pierre Grafé tot de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het 'Techspace aéro'-dossier" (nr. 234)

M. Jean-Pierre Grafé (PSC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, l'entreprise "Techspace aéro" est certainement une entreprise importante pour l'économie wallonne, comme en témoignent ses performances en matière d'exportation, qui ont fait l'objet de prix de l'OBCE, de l'AWEX, comme en témoigne aussi sa participation dans la filiale spécialisée en aéronautique de la SRIW, appelée à devenir un véritable pôle de développement économique en Wallonie.

Dois-je également vous rappeler que la Région wallonne est actionnaire à 30% de "Techspace aéro" dont le groupe français SNECMA est l'actionnaire principal et majoritaire ?

Cette entreprise s'est vu suspendre sur votre proposition, en janvier dernier, une demande de licence d'exportation de joints de haute technologie destinés à des turbines d'avions de chasse militaires indiens.

Or, cette même entreprise a pu obtenir, après un certain nombre de discussions et de tergiversations de votre part, le renouvellement d'une autre licence, qui avait été accordée sous le gouvernement précédent, en 1998, par le ministre Di Rupo, portant sur la livraison de disques, et non de joints, dans le cadre du même programme, concernant les moteurs des mêmes avions militaires indiens.

Il est évident que le dossier de la licence d'exportation du matériel nucléaire à destination du Pakistan a dû laisser des traces au sein de l'actuelle majorité. Mais s'il est légitime qu'un gouvernement démocratique soit attentif et prudent quant à la vente et la destination de certains

matériels, personne ne peut ignorer que les licences sollicitées par "Techspace aéro" pour l'Inde n'ont rien à voir ni de près ni de loin avec le secteur nucléaire, comme c'était le cas pour le Pakistan.

Monsieur le ministre, est-il normal que dans le cadre d'un même programme, une licence d'exportation soit accordée pour les disques et non accordée pour les joints, alors que ces livraisons sont destinées l'une et l'autre aux mêmes moteurs pour les mêmes avions ? Où trouvez-vous la cohérence dans vos décisions ? Oserais-je dire qu'il manque manifestement un joint entre les deux dossiers et les deux décisions ?

Les joints de moteur ne présentent aucun risque particulier sur le plan de la sécurité. Au contraire, ils constituent un progrès sur le plan de la qualité environnementale, puisque ces joints sont destinés à augmenter non pas la puissance des moteurs, mais uniquement à réduire de 95% les émissions polluantes des réacteurs des moteurs d'avion.

Cette innovation technologique était d'autant plus intéressante qu'elle aurait été validée aux frais de l'aviation militaire indienne et n'aurait pas coûté un franc à "Techspace aéro", et cette dernière aurait pu ensuite proposer et utiliser cette découverte, ce brevet, au service de l'aviation civile mondiale, ce qui était intéressant sur le plan de l'environnement.

Par ailleurs, nous avons appris par la presse que Techspace Aero a dû renoncer, suite à votre refus d'octroi de licence, à la production de ces joints. La fabrication serait réalisée par une filiale française du groupe SNECMA, ce qui pose évidemment la question de l'efficacité de la décision belge face à l'objectif déontologique recherché et annoncé.

Cette décision nous place dans une situation inconfortable pour nos futurs marchés escomptés avec cette grande puissance mondiale que constitue l'Inde, pays non seulement économiquement important, mais également démocratique. En l'occurrence, quel sera à présent le sort que l'Inde, qui est un pays qui désire qu'on le respecte - et je le comprends -, réservera à sa future commande relative à la fourniture de mitrailleuses pour hélicoptères. Pour cette commande, annoncée pour un montant de 400 millions de francs belges, des entreprises belges comptaient remettre une offre.

Plus généralement, vos tergiversations et décisions contradictoires sont de nature à introduire une très grande et réelle instabilité dans les relations contractuelles que les entreprises actives dans ces domaines sensibles entretiennent avec leurs clients étrangers.

Jean-Pierre Grafé

En effet, maintenant, nul ne pourra plus prédire l'attitude du gouvernement fédéral belge. On ne sait pas quelle sera sa réaction à l'égard d'autres demandes qui vont être formulées et qui risquent d'être reçues différemment selon les circonstances, les humeurs ou la tête du client.

Vous saisissez certainement l'importance de cette question pour les entreprises wallonnes, qui réalisent une partie substantielle de leur chiffre d'affaires à l'exportation. Il est certainement inutile de vous rappeler que dans le secteur de la défense, cela représente 85% de la production.

Au vu de l'importance du secteur de la fabrication des moteurs et fournitures militaires pour l'emploi et pour l'économie de la région - y compris en ce qui concerne son potentiel d'innovations technologiques -, avez-vous l'intention de saisir le gouvernement fédéral de cette question afin que dorénavant une procédure de traitement plus claire, plus stable, moins empirique soit élaborée dans la gestion de semblables dossiers ? Ne serait-il pas plus cohérent que le gouvernement adopte à son tour le principe d'une licence unique, octroyée pour l'ensemble d'un programme de fournitures, visant un seul et même grand projet au lieu procéder dossier par dossier, cas par cas, au sein d'un même programme qui aurait été accepté ? Cela permettrait d'éviter les tergiversations que nous avons connues et l'instabilité, qui nuit sans aucun doute aux entreprises concernées.

Il faut éviter à l'avenir que des décisions interviennent en cours d'exécution d'un programme - comme c'est le cas en l'espèce - ou a posteriori, alors que l'entreprise, elle, a déjà investi des moyens considérables, tant sur le plan humain que financier, en vue d'obtenir les contrats de pays étrangers.

Je vous poserai maintenant trois questions périphériques.

Quelle est votre réaction à la suite de la déclaration faite par le ministre Kubla au Parlement wallon, annonçant qu'il devra récupérer à charge de Techspace Aero une somme de 50 millions de francs belges que la Région wallonne lui avait accordée pour financer, à concurrence de 75%, les recherches effectuées pour la conception de ces joints ?

D'après la déclaration du ministre Kubla, ce remboursement est réclamé en raison du fait que la production de joints ne pourra se faire en Wallonie. C'était une des conditions de l'octroi de cette somme à la recherche : si à l'issue de la recherche, il s'avérait que la production devait avoir lieu, elle devait se faire en Wallonie.

En raison de votre décision, comme la production se déroule ailleurs, la Région wallonne annonce qu'elle réclame le remboursement des 50 millions. Comment expliquez-vous que la France, pays démocratique voisin

et ami, membre de l'Union européenne, accepte de délivrer une licence d'exportation vers l'Inde pour la livraison d'un produit que vous n'avez pas accepté ? La morale est-elle différente en France ou votre décision a-t-elle été dictée uniquement pour des raisons de politique intérieure ?

Ma dernière question est tout à fait personnelle. Avez-vous décidé avant de réfléchir ? Votre tempérament parfois impulsif ne risque-t-il pas de vous entraîner dans le club des ministres créé par Achille Van Acker qui déclarait : "Agis d'abord, réfléchis ensuite" ?

M. Louis Michel, ministre : Monsieur le président, je laisse le soin à M. Grafé de se faire une idée. Vous me taxeriez de mauvaise foi si j'y répondais. En effet, je ne considère pas comme une insulte d'avoir un peu de tempérament. Il vaut mieux de temps en temps avoir du tempérament plutôt que de ne pas en avoir du tout !

Eu égard à votre interpellation, vous êtes relativement mal informé car la demande de reconduction de la licence en question est parvenue très exactement 24 heures avant que "Techspace aéro" n'ait reçu la signature. Vous pourrez le vérifier auprès de cette firme. Au moment où ses dirigeants sont venus me trouver, - parce qu'effectivement, j'éprouvais quelques hésitations pour la nouvelle licence - le dossier relatif à la reconduction ne m'était toujours pas parvenu. Et il a fallu que je m'informe auprès de mon administration pour savoir...

M. Jean-Pierre Grafé (PSC) : ... à l'issue de l'entretien !

M. Louis Michel, ministre : Non, au moment de l'entretien, parce qu'il y avait un malentendu. Ils croyaient que mon hésitation portait sur la reconduction de la licence, alors qu'elle portait sur la demande de nouvelle licence. Votre information n'était donc pas du tout correcte. La reconduction de la licence accordée par M. Di Rupo ne posait pas l'ombre d'un problème, mais au moment où ils sont venus me trouver, je n'avais toujours pas cette demande de licence sur mon bureau, car elle était seulement rentrée deux ou trois jours avant leur visite.

Donc, le problème n'a pas porté sur ce point mais sur l'octroi d'une nouvelle licence. Lorsque vous dites que j'ai refusé cette nouvelle licence, c'est faux ! Je n'ai rien refusé du tout ! J'ai simplement demandé à bénéficier d'un délai de réflexion et à disposer de certaines informations.

Bien entendu, le matériel dont vous parlez ne relève pas du domaine nucléaire. Il s'agit, cependant, de matériel militaire ayant trait à un avion de combat. Personnellement, je souhaite rendre attentives à ce type de commandes un certain nombre de sociétés wallonnes ou flamandes, car d'aucuns s'imaginent toujours que les commandes militaires d'armement se passent unique-

Louis Michel

ment au Sud. Il y en a également au Nord, dont quelques unes sont du reste refusées. Aussi ne convient-il pas d'amener le débat sur le plan communautaire. Ce serait une erreur et la Wallonie aurait beaucoup plus à perdre que d'autres en la matière.

Je poursuis mon explication. J'ai bien dit que je n'accordais pas de licence d'office, car je veux d'abord savoir de quoi il s'agit. Quels étaient les avis consignés dans mon rapport d'administration ? J'avais un avis relativement défavorable indiquant des conflits naissants entre l'Inde et le Cachemire. En réalité, on demande un compte rendu de la situation politique du pays et des risques de conflits et c'est en fonction du résultat de cette étude que l'on rend un avis favorable ou non. Par conséquent, j'ai demandé un délai de réflexion pour approfondir ce dossier, puisque le dossier de mon administration faisait mention d'avis extrêmement divergents.

Lorsqu'une demande de licence de ce type intervient, on demande aux autres pays ayant été sollicités pour du matériel correspondant quel a été leur avis. Les réponses de l'Angleterre et de l'Allemagne ont été négatives. Il était donc logique que je demande un délai de réflexion.

Les intéressés m'ont donné des explications sur leur dossier. Je leur ai répondu que je ne pouvais pas accorder d'office des licences à des pays connaissant des problèmes politiques. Entre-temps, ils ont retiré leur demande de licence. Je suppose qu'ils ont eu peur que mon avis soit négatif. Je ne connais pas la raison exacte de ce retrait puisque je ne suis pas le manager de cette société. J'ajoute que ces gens ont eu une attitude d'une grande correction et d'une parfaite intelligence. Je pense donc que vous grossissez beaucoup le dossier.

J'en arrive à la philosophie des questions que vous avez posées à partir de ce dossier. Vous me demandez si l'on ne pourrait pas envisager d'octroyer une licence sur l'ensemble d'un programme. Pour le moment, nous recherchons, avec le secteur, des pistes allant en ce sens. A la suite de cette affaire, j'ai en effet contacté Fabrimetal. Ma préoccupation en la matière est la même que la vôtre, à savoir éviter l'insécurité commerciale, économique et financière de ce type d'entreprise. Je peux admettre qu'avant de s'engager dans la prospection d'un contrat, l'entreprise souhaite savoir si celui-ci a un minimum de chance d'être accepté afin de ne pas engager inutilement des dépenses en recherche et en démarrage. Dès lors, je serais d'accord d'envisager ce que M. Maystadt aurait appelé un "ruling" diplomatique, c'est-à-dire que le secteur pourrait vérifier, sur la base d'un dossier relativement sommaire, quelles seraient ses chances d'obtenir la licence après en avoir déposé officiellement la demande, de manière à ne pas s'engager aveuglément dans des dépenses inutiles. Mon département étudie la question d'un point de vue technique. Il faudrait réduire les délais de façon importante, mais

cela suppose que les dossiers devraient être initiés dans le moindre détail. Or, il n'est pas toujours évident, surtout au vu de la technicité actuelle, de faire la distinction entre un matériel militaire et un matériel qui ne l'est pas.

Vous me demandez si l'on ne pourrait octroyer une licence pour l'ensemble d'un programme. Mais, comme vous me paraissez bien documenté en la matière, vous savez certainement que les programmes en question portent souvent sur plusieurs années. Il y a une phase d'étude, une phase de prototype, une phase de mise en chantier et enfin une phase de production. Dès lors, si notre département accorde une licence pour un matériel militaire en début de processus et étend d'office la validité de cette licence jusqu'au début de la production du matériel, il fait fi de toute appréciation politique et il court le risque d'une mauvaise utilisation du matériel. Sur le plan moral, je ne peux pas accepter cela car il est fort possible qu'un pays, qui ne connaît aujourd'hui aucun problème politique, auquel l'on peut accorder sans difficulté un matériel militaire, puisse être confronté, trois ans plus tard, à une guerre qu'il a provoquée ou faire partie d'un autre régime et bénéficier de notre matériel. Une telle situation n'est évidemment pas acceptable.

M. Jean-Pierre Grafé (PSC) : Et s'il y a un coup d'Etat a posteriori dans un pays démocratique ! Dans cette perspective, vous ne livrez plus à personne.

M. Louis Michel, ministre : Nos avis et nos conceptions sur la prise de risques divergent certainement. En tous cas, pour ce qui me concerne, je ne souhaite pas aller aussi loin. Ainsi que je l'ai exposé au secteur concerné, je suis disposé à mettre au point avec eux un système qui leur permettrait, par exemple, de me consulter sur leurs chances d'obtenir l'autorisation nécessaire lorsqu'ils sont sur la piste d'un marché. Je m'enquerrai alors du type de matériel et leur répondrai en conséquence.

Je connais la technique appliquée en France. Ce pays est sans doute commercialement plus agressif que la Belgique. Mais ce sont là des choix politiques. Et ce n'est pas à vous, monsieur Grafé, que je dois expliquer que le problème des licences d'armes en Belgique est depuis de très longues années au centre d'un débat, à la fois communautaire et idéologique.

Je pense qu'il faut être raisonnable tout en ne préjudiciant pas notre économie. Il faut rester dans des limites politiques acceptables. Et il faut aussi de temps en temps envoyer un signe à nos entreprises que tout n'est pas permis dans ce secteur-là, même si certains contrats sont juteux.

M. Jean-Pierre Grafé (PSC) : Monsieur le président, monsieur le ministre, j'ai écouté votre réponse avec attention. Vous me donnez une piste intéressante en signalant que vous souhaitez mettre au point une procédure nouvelle, plus sécurisante, pour les parties contractantes, et ce en concertation avec le secteur.

Jean-Pierre Grafé

Dans le cas concret que j'ai soulevé, pourquoi avoir eu des doutes et des hésitations, comme vous l'avez dit, pour une pièce du moteur, à savoir les joints, mais avoir simultanément donné votre accord sur une autre pièce du même moteur, les disques ? Est-ce que la morale et vos convictions varient selon les pièces d'un moteur ?

M. Louis Michel, ministre : Non, pas du tout.

M. Jean-Pierre Grafé (PSC) : Alors, dire : "Je livre une pièce, et je ne livre pas l'autre", ou c'est de l'hypocrisie, ou c'est de l'incohérence. Mais je suppose que vous pourrez me donner des informations complémentaires, suite à vos contacts avec le secteur, à l'occasion de l'examen de la proposition de résolution que je viens de déposer sur le bureau de la Chambre, qui sera soumise jeudi en séance plénière et qui devra revenir en examen devant notre commission.

M. Louis Michel, ministre : Je crois avoir répondu à votre remarque concernant la contradiction. Pour ce qui concerne la reconduction d'une licence octroyée, j'estimais que je n'avais pas le droit de la refuser, puisqu'elle avait déjà été octroyée et qu'il s'agissait en fait de la prolonger. Pour ce qui concerne les joints, - et je peux entrer dans plus de détails encore - la demande a été formulée comme ceci : "des pièces pour propulseurs à réaction d'avions militaires". De là a surgi un certain nombre de malentendus techniques qui ont justifié le fait qu'il me fallait plus de temps pour savoir exactement de quel matériel il s'agissait. Dans nos départements, nous ne sommes pas toujours techniquement équipés pour savoir au pied levé de quoi il s'agit quand on vous annonce des terminologies de ce type-là. Voilà les raisons pour lesquelles j'ai demandé que l'on puisse faire une investigation plus poussée.

Vous considérez que c'est une contradiction, c'est votre droit. Je crois quant à moi avoir été parfaitement cohérent et avoir veillé aux intérêts équilibrés entre la morale d'une part et l'économie d'autre part. Et je pense qu'il est bon que le secteur prenne conscience que tout n'est pas permis.

M. Jean-Pierre Grafé (PSC) : Je constate que le gouvernement français réagit plus rapidement, car ils ont été très rapides pour comprendre l'objet de ce second contrat.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

- *Président* : **M. Jacques Lefevre**

Mondelinge vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de niet-verlenging van het wapenembargo tegen Indonesië" (nr. 975)

Question orale de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la non-reconduction de l'embargo sur les armes à destination de l'Indonésie" (n° 975)

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, op 17 januari besliste de Europese Unie om het aflopende wapenembargo tegen Indonesië niet te verlengen. Ter herinnering, dit embargo werd ingesteld als protest tegen de slachtpartijen en de verwoestingen door Indonesische geregelde troepen en para-militairen in Oost-Timor na de bekendmaking van de uitslag van het referendum.

Uit recent onderzoek blijkt dat de toenmalige stafchef en huidig minister Wiranto rechtstreeks betrokken was bij de organisatie en de coördinatie. De kans dat hij voor een internationale rechtbank zal verschijnen, is zeer gering. Hoewel Wahid, de eerstverkozen president van Indonesië, heeft geaarzeld om deze minister aan de dijk te zetten, is hij nog altijd in functie. Mijn vraag waarom het wapenembargo niet is verlengd, heeft hier alles mee te maken. Zou de verlenging van het wapenembargo immers niet kunnen bijdragen tot een grotere democratisering in Indonesië ?

Vandaag nog verblijven duizenden Oost-Timorezen in vluchtelingenkampen waar zij dagelijks worden geterroriseerd en voorsnog is er geen sprake van terugkeer.

Mijnheer de minister, vandaar mijn vragen. Ten eerste, hebt u op de Europese Raad toen de verlenging van het wapenembargo voorlag, aangedrongen op een verlenging en waren er andere lidstaten die mee die verlenging hebben bepleit ? Kunt u een reden aanhalen waarom de Europese Unie het embargo niet heeft verlengd, gezien de labiele situatie van de democratie in Indonesië ? Ten slotte, hoe evalueert u de huidige toestand in Oost-Timor ?

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega Laenens, het Portugese voorzitterschap wenste bepaalde beperkende maatregelen, die door de Europese Unie op 15 september 1999 in het kader van de crisis in Oost-Timor waren opgelegd, te verlengen. Het argument dat hiervoor werd aangehaald was dat de EU de nieuwe Indonesische regering moest aansporen om het leger beter te controleren en meer aandacht te schenken aan de naleving van de mensen- en grondrechten. Zweden en Nederland steunden dit standpunt.

Andere partners, zoals Frankrijk en Groot-Brittannië, waren van mening dat het wapenembargo, dat op 17 januari ten einde liep, niet moest worden hernieuwd. Het werd immers in speciale omstandigheden, in volle crisis

Leen Laenens

in Oost-Timor, aangenomen en de doelstellingen ervan waren bereikt. Het aannemen van nieuwe beperkende maatregelen zou contraproductief zijn. De Europese Unie moest zich voortaan toespitsen op de versterking van de politieke dialoog.

Ook België wenste dat er een beslissing werd genomen die beter in het nieuwe klimaat zou passen. Wij wilden de nieuwe regering van Jakarta een duidelijk signaal geven, niet alleen om de stabiliteit van het nieuwe democratische regime en de territoriale integriteit van het land te versterken, maar ook om hervormingen in het leger in te voeren. België heeft de partners gesteund die meenden dat nieuwe beperkende maatregelen contraproductief zouden zijn. Het voortzetten van de sancties zou een miskennis zijn geweest van de vele positieve ontwikkelingen in Indonesië, met name de presidentsverkiezing die volgens de Indonesische grondwet verliep. Het opnieuw invoeren van het embargo zou ook een belediging voor de nieuwe president zijn geweest, enkele dagen vóór zijn rondreis in Europa. Op het einde van zijn bezoek aan België, heeft hij trouwens de steun van de Europese Unie gevraagd voor zijn democratisch verkozen regering en zijn hervormingsbeleid, dat hij in een uitzonderlijk moeilijke context moet voeren. Een ander geruststellend teken dat de hele internationale gemeenschap heeft verwonderd is het ontslag van generaal Wiranto. De president heeft uiteindelijk onlangs verkregen dat de minister belast met veiligheid en politieke zaken, opstapte. Generaal Wiranto werd door een onderzoekscommissie met de vinger gewezen voor zijn verantwoordelijkheid bij gruweldaden in Oost-Timor. De president heeft bovendien de wens geuit om onderhandelingen met de separatisten aan te knopen en de rust in Aceh te herstellen. Zijn uitspraken hebben ertoe bijgedragen de zakenmilieus gerust te stellen, wat de economische situatie van een bevolking die op de voordelen van het nieuwe regime wacht, ten goede komt.

Naast het einde van het wapenembargo en de rechtstreekse steun, die door de Europese hoofdsteden die de president heeft bezocht wordt toegekend, hebben de Europese lidstaten hun steun aan de nieuwe regering op een andere manier geuit. In een recente verklaring juicht het Europese voorzitterschap de verslagen toe van de onderzoekscommissie over de schendingen van de mensenrechten in Oost-Timor. De EU steunt de inspanningen van de Indonesische regering, opdat de daders van de misdaden verantwoording voor hun daden zouden afleggen. Dat is het beste middel om de democratische stabiliteit en een duurzame verzoening te bevorderen.

Bovendien werd er onlangs een mededeling van de Europese Commissie, die streeft naar nauwere betrekkingen met Indonesië, aan de Raad voorgesteld. Deze mededeling zou als basis dienen voor de discussies in de

Raad Algemene Zaken van 20 maart 2000. De mededeling werd reeds gunstig onthaald door de lidstaten, die het hoofdstuk van Oost-Timor willen afsluiten en een krachtig signaal willen geven ter ondersteuning van de Indonesische democratie.

Nu zal ik de situatie ter plaatse bespreken. Natuurlijk is de overgang van INTERFET naar UNTAET door de moeilijkheden met de milities delicaat. Maar het feit dat het Indonesische leger de belangrijkste verantwoorde lijke van de milities heeft aangehouden om hem te berechten, is een hoopvol teken. Momenteel zijn er nog 12 000 vluchtelingen in West-Timor, waarvan slechts de helft naar Oost-Timor wenst terug te keren. De moeilijke situatie in Dili spoort de vluchtelingen niet aan om naar huis terug te keren.

Bijgevolg moeten nu zo snel mogelijk de middelen worden vrijgemaakt die op de conferentie van de donorlanden in Tokyo in december 1999 waren beloofd voor de oprichting van een burgerlijk bewind. De veiligheidsproblemen betreffen immers meer de burgers dan de militairen en de wederopbouw zal natuurlijk cruciaal zijn om de steun van de bevolking voor het nieuwe bewind te bevorderen.

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, ik geloof u als u zegt het proces van democratisering van nabij te zullen opvolgen. Er moet volgens mij evenwel meer dan nauwlettend op worden toegekeken.

Uw aanvoelen over het contraproductief zijn trek ik in twijfel want het gaat hier toch over een wapenembargo. Ik hoop dat ik van u mag aannemen dat sinds het wapenembargo is afgelopen vanuit België althans geen licenties voor wapenleveringen naar die streek werden goedgekeurd.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de terdoodveroordeling van twee Iranese studenten-activisten" (nr. 976)

Question orale de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la condamnation à mort de deux étudiants activistes iraniens" (n° 976)

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, wij hebben in het weekend kunnen vaststellen dat de resultaten van de verkiezingen in Iran zeker hoopgevend zijn. Het zijn vooral vrouwen, jongeren en studenten die daar voor de

Leen Laenens

verandering hun stem hebben uitgebracht, alhoewel ook in dat land de veranderingen niet van vandaag op morgen tot een democratisch staatsbestel zullen leiden. President Kathami zal er nog steeds ondergeschikt blijven onder het gezag van de ayatollah en vooral de sarya als rechtspraak zal er, samen met de mulahs, het heft duidelijk in handen blijven houden.

Ik wil u concreet de terdoodveroordeling van twee pro-democratische studenten-activisten, Akbar Mohammed en Ahmed Batebi onder uw aandacht brengen. Begin januari werd gemeld dat de terdoodveroordeling zou worden uitgevoerd. Ondertussen wordt ons bericht dat beide studenten worden gemarteld en veroordeeld door zogenaamde revolutionaire tribunalen. Zij krijgen dus volgens onze normen geen enkele vorm van juridische bijstand.

Mijnheer de voorzitter, wij weten dat eind oktober Kofi Annan en Mary Robinson in Genève reeds met aandrang hebben gevraagd op te treden tegen de onmenselijke behandeling van geweldloze activisten in Iran.

Mijnheer de minister, ik ga ervan uit dat u zich daar volledig bij aansluit. Hoe reageert u op een mogelijke uitvoering van het doodvonnis van deze activisten? Mogen wij van u een initiatief verwachten om deze executie alsnog te voorkomen?

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega Laenens, ik kan u verzekeren dat ik de gebeurtenissen in Iran op de voet volg. Mijn aandacht gaat in het bijzonder uit naar de toestand van de mensenrechten. België heeft steeds alle Europese initiatieven terzake gesteund. Zowel in de Algemene Vergadering als in de Commissie voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties dienen de Europese landen ieder jaar een resolutie in over Iran.

Het voorzitterschap onderneemt tevens geregeld ad hoc demarches voor concrete gevallen. Bovendien vormt het thema mensenrechten ook een belangrijk onderdeel van de institutionele dialoog tussen de Troïka en Iran die jaarlijks tweemaal plaatsvindt.

Ik wil ten slotte nog vermelden dat ook in onze bilaterale dialoog de mensenrechten een belangrijke plaats innemen. Tijdens een onderhoud met mijn Iraanse collega in september 1999 in New York heb ik niet nagelaten Iran te wijzen op zijn verplichtingen terzake.

Tot nog toe was het onmogelijk om een officiële bevestiging te krijgen van de vonnissen waarvan u melding maakt. Het Iraanse ministerie van Buitenlandse Zaken weigert op dat vlak wat dan ook te bevestigen of te ontkennen. Uit lokale persberichten is wel gebleken dat het vonnis van de heer Ahmed Batebi werd omgezet in tien jaar gevangenisstraf. Het doodvonnis dat werd uitgesproken tegen de heer Akbar Mohammed lijkt daarentegen wel bevestigd.

Zoals gebruikelijk in dergelijke gevallen, hebben België en zijn Europese partners deze ontwikkelingen van nabij gevolgd. Het spreekt vanzelf dat voor België de uitvoering van een doodvonnis, waar ook ter wereld, onaanvaardbaar is. De Europese Unie verzet zich steeds tegen het principe van de doodstraf. Op zijn minst pleit men telkens voor een moratorium op executies bij de landen die toch nog aan de doodstraf houden.

In het geval van Iran vond de Europese Unie het wijselijk om met demarches te wachten tot na de parlementsverkiezingen van 18 februari 2000 om te vermijden dat het initiatief politiek zou worden misbruikt door de conservatieve krachten. Men mag immers nooit uit het oog verliezen dat dergelijke demarches - hoe noodzakelijk ze ook zijn - potentieel een averechts effect kunnen hebben. Geen enkele president schenkt graag gratie indien hij denkt dat het door zijn politieke tegenstanders als een toegeven aan buitenlandse druk zou worden gezien. Dergelijke demarches dienen dus met de nodige discretie te worden gedaan.

Na het gebruikelijke Europese overleg heeft Portugal als voorzitter tot nog toe twee demarches in deze zaak gedaan om de Europese ongerustheid te vertolken. Op 18 februari 2000 werd de Iraanse ambassadeur in Lissabon ontboden op het ministerie van Buitenlandse Zaken. Een dag later, op 19 februari 2000, ondernam de Portugese ambassadeur in naam van de Europese Unie een gelijkaardige demarche in Teheran. Deze demarches betroffen niet alleen het geval van de vermelde studentenactivist, maar ook de vermeende terdoodveroordeling van drie leden van de Bahai-gemeenschap. Het spreekt vanzelf dat ik deze zaak ook van nabij zal blijven volgen.

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn duidelijk antwoord.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van mevrouw Leen Laenens aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de situatie in Peru" (nr. 998)

Question orale de Mme Leen Laenens au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la situation au Pérou" (n° 998)

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, het was niet mijn bedoeling om alle werelddelen aan te doen. Deze vragen zijn een paar weken geleden ingediend en staan vandaag toevallig samen op de agenda.

Leen Laenens

Mijn vraag is gebaseerd op een concrete vraag van de Peruviaanse NGO Transparencia, waarvan de voorzitter aan het Belgisch Parlement heeft gevraagd om in navolging van het Verenigd Koninkrijk, Italië, Nederland en Canada, een observatiedelegatie te sturen naar de presidents- en wetgevende verkiezingen die op 9 april aanstaande worden gehouden in Peru.

In het kader van een eventuele zending is het voor ons belangrijk de actuele politieke situatie zo correct als mogelijk te kunnen inschatten. De schrijver Mario Vargas Llosa is een van de drijvende krachten achter een groep intelligentsia en artiesten die samen met diverse maatschappelijke actoren het verkiesbaar stellen van Fujimori voor een derde ambtstermijn als ongrondwettelijke beschouwt. Daarnaast bereiken ons voortdurend berichten van Derechos Humanos, een mensenrechtenorganisatie, over het vasthouden van honderden onschuldige gevangenen, over martelingen en het volkomen ontbreken van enige onafhankelijke rechtspraak terzake.

Zo werd in 1995 een amnestiewet goedgekeurd die in één klap alle beschuldigde leden van de Security Forces vrijspak. Er blijven nochtans meer dan 5 000 verdwijningen onopgehelderd. In 1996 werd generaal Robles, van wie was geweten dat hij de doodseskaders binnen het Peruviaanse leger heeft onthuld, gekidnapt en slechts na grote internationale druk vrijgelaten.

Wij weten dat Peru een van de geselecteerde landen is waarmee België officieel samenwerkt in het kader van de ontwikkelingssamenwerking. Dat is een reden te meer om de situatie daar nauwgezet te volgen.

Mijnheer de minister, kunt u ons bevestigen dat het herkiesbaar stellen van Fujimori voor een derde ambtstermijn ongrondwettelijk is? Ik ga ervan uit dat u weet hebt van schendingen van de mensenrechten in Peru. Mijn concrete vraag is op welke manier België daarop reageert.

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega Laenens, betreffende het verzoek van de NGO Transparencia om een observatiedelegatie te sturen voor de verkiezingen van 9 april, kan ik zeggen dat de Europese Unie dit verzoek onderzoekt.

Het is thans reeds duidelijk dat de EU-commissie, die wel logistieke medewerking wil verlenen, geen fondsen vrij heeft voor dit doel. Ik merk op dat eventuele fraude eerder in de weken voorafgaand aan de verkiezingen gebeurt dan op de kiesdag zelf.

In 1998 en 1999 was er een grote controverse rond de grondwettelijkheid van een derde ambtstermijn voor president Fujimori die reeds in 1990 voor het eerst werd verkozen van 1990 tot 1995. In 1993 deed president Fujimori de grondwet wijzigen om onder meer een

tweede onmiddellijke ambtstermijn mogelijk te maken. Thans beweert president Fujimori dat zijn huidige ambtstermijn, dus 1995-2000, slechts de eerste is in het kader van de nieuwe grondwet. Dit moet hem toelaten om opnieuw kandidaat te zijn. De drie rechters die het met die interpretatie niet eens waren, werden door het Congres afgedankt.

Op 27 december 1999 stond de nationale verkiezingsjury de president toe zich opnieuw kandidaat te stellen. Voor zijn campagne kan de president rekenen op de verdeeldheid van de oppositie en vergroot zo de toegang en invloed bij de media.

Het is moeilijk formeel te stellen dat het herkiesbaar verklaren van president Fujimori ongrondwettelijk is, daar de nationale verkiezingsjury, die in feite het electoraal gerechtshof is, het tegengestelde beweert. Toch kan men twijfels hebben bij het constitutionele karakter van deze beslissing.

Het is een gekend feit dat de rechten van de mens in het algemeen in verscheidene Zuid-Amerikaanse landen, en in casu in Peru, niet op een eervolle wijze geëerbiedigd worden. De laatste jaren valt er zelfs een relatieve verslechtering te noteren.

België is op de hoogte van verscheidene schendingen van de mensenrechten in Peru en brengt deze problematiek, zowel op bilateraal als op Europees vlak, zeer geregeld ten berde bij de Peruaanse autoriteiten.

Het nieuwe Belgisch ontwikkelingsprogramma met Peru is precies geconcentreerd op projecten die rechtstreeks of onrechtstreeks met de mensenrechten verband houden, zoals de uiterste armoede, bescherming van vrouwen en kinderen en vooral de steun aan de organisatie Defensoria del Pueblo. Deze samenwerking stopzetten lijkt mij dan ook niet opportuun.

Mevrouw **Leen Laenens** (AGALEV-ECOLO) : Mijnheer de minister, wat de opvolging van de mensenrechten betreft kunnen wij ervan uitgaan dat er zowel bilateraal als multilateraal al het mogelijke gedaan werd. Ik denk dat we als parlementsleden moeten beoordelen of het zinvol is om alsnog een delegatie naar de verkiezingen te sturen.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van de heer Francis Van den Eynde aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de kostprijs van de juridische procedures tegen Pinochet" (nr. 1018)

Leen Laenens

Question orale de M. Francis Van den Eynde au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "le coût des procédures juridiques à l'encontre de Pinochet" (n° 1018)

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Mijnheer de voorzitter, de minister van Buitenlandse Zaken kent mijn standpunt. Ik ga er echter vanuit dat elke dictatuur moet worden bestreden. Men haalt dus niet veel eer uit het bestrijden van een dictator die al lang afgezet is, terwijl men tegelijkertijd mijnheer Kabila in zijn armen neemt, handel drijft met China en zonder problemen naar Vietnam reist. Uw staatssecretaris heeft daar trouwens gezegd dat men veel sympathie heeft voor het totalitaire regime dat daar al zo lang aan de macht is en de bootvluchtelingen tot stand brengt.

Minister **Louis Michel** : Deze uitspraak is voor rekening van de staatssecretaris.

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Ik noteer dat de minister van Buitenlandse Zaken terzake de staatssecretaris terugfluit.

Minister **Louis Michel** : Dat heb ik niet gezegd.

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : U hebt het in diplomatieke taal gezegd.

Minister **Louis Michel** : Dat was de mening van de staatssecretaris. Hij heeft dat recht.

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Ik denk dat de voorzitter voor een keer Nederlands verstaat.

Minister **Louis Michel** : Ik heb Kabila niet omhelst.

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Nee, maar u hebt hem wel de hand gegeven.

Minister **Louis Michel** : Dat wel.

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Ik zal in het vervolg zeggen dat u hem de hand hebt gedrukt. Ik houd ook van precisie, alhoewel het verschil voor mij niet zo groot is.

Wat de mensenrechten betreft, houdt u zich momenteel voornamelijk bezig met de voormalige dictator Pinochet. U hebt terzake heel wat in beweging gebracht, vooral op juridisch vlak. U hebt ook voor de nodige golfslag daaroemtrent gezorgd. Ik gun u dit plezier. Als een voorzichtig Vlaming vind ik het altijd nodig om na te gaan wat de kosten zijn van de pret die onze regeerders aan een en ander beleven.

In het toch goed ingelichte dagblad The Wallstreet Journal Europe van 7 februari 2000 las ik het volgende : "Belgium immediately hired the high powered London

lawfirm Layday & Cole and two of the city's most expensive lawyers Berseley Backsendale en Michael Fleming." Dat zijn dus twee van de duurste Londense advocaten. Daarbij noemt men het in de Wallstreet Journal Europe nog met een eufemisme "the high powered London lawfirm Layday & Cole".

Uit een vorig leven weet ik dat Engelse advocaten niet goedkoop zijn, zelfs helemaal niet goedkoop. Ik zou zelfs durven zeggen heel duur. Als men dan in de Wallstreet Journal zegt dat men "two of the city's most expensive lawyers" heeft ingehuurd, dan is dat een pleziertje van de minister van Buitenlandse Zaken. Zijn stoerdoenerij waar ik het daarnet over had, zou ons wel wat kunnen kosten. Ik neem aan dat u in deze zaak geen beroep kunt doen op uw rechtsbijstandsverzekering.

Mijnheer de minister, graag vernam ik wat u tot hiertoe aan advocaats- en proceskosten hebt uitgegeven in - om het in filmtaal te zeggen - the hunt for Pinochet en wat voorziet u nog aan advocaatskosten voor dezelfde hunt for Pinochet. Ik vraag dit alleen maar om de Vlaamse belastingbetaler gerust te stellen.

Minister **Louis Michel** : Mijnheer Van den Eynde, u hebt gelijk. Wij opteerden voor de duurste advocaten. Alleen moet ik u ontgoochelen : de zaak-Pinochet zal België niets kosten. Immers, volgens het Britse rechtssysteem moet de verliezende partij niet alleen voor haar eigen kosten, maar ook voor die van de winnende partij opdraaien en dat is België.

Ons verzoek werd in beroep ontvankelijk verklaard en wat de grond van de zaak betreft stelden de rechters ons in het gelijk. Dat betekent dat wij geen gerechtskosten noch erelonen voor de advocaten moeten betalen. Zelfs de kosten voor het eerste beroep dat in eerste instantie werd verworpen, vallen ten laste van de Britse regering.

Wel wil ik beklemtonen dat ik zeker niet zou zijn teruggeschrokken omwille van een geldkwestie, want voor mij zijn de democratie en de verdediging van de mensenrechten onbetaalbaar. Ik vermoed echter dat u dat al wist, mijnheer Van den Eynde.

De heer **Francis Van den Eynde** (Vlaams Blok) : Dat is ongetwijfeld zo, mijnheer de minister, voornamelijk als de Vlamingen hun portemonnee moeten opendoen. U weet wellicht ook dat de meeste belastingen in dit land door de Vlamingen worden opgehoest.

Geachte collega van Ecolo, ik merk dat u lacht met mijn woorden en ik meen ook te zien dat u twijfelt aan mijn uitspraak. Nochtans, wat ik daarnet zei wordt bevestigd door cijfers. Dat is wat anders dan zich te bekommeren om grassprietjes in de berm van de autosnelweg.

Francis Van den Eynde

Mijnheer de minister, ik weet dat volgens het Britse rechtssysteem de verliezende partijen alle kosten van het geding moet betalen, met inbegrip van de advocaat van de tegenpartij. Dat is trouwens ook het geval in Duitsland en in Italië. Wat ik echter ook weet, is dat er voorschotten moeten worden betaald, maar dat hebt u niet gedaan. Ik weet bovendien dat de rekening pas kan worden voorgelegd als alles achter de rug is.

Ik hoop voor u, of liever voor onze belastingbetalers, mijnheer de minister, dat de Britten uiteindelijk zullen opdraaien voor de rekening. Dat is geen kwestie van u al dan niet gelijk te willen geven, maar louter en alleen omdat ik liever de Engelsen zie betalen dan de Vlamingen. Zij kunnen er wellicht beter tegen ook.

Ik heb echter mijn twijfels omtrent de uiteindelijke afrekening. U deed een beroep op Belgische advocaten, maar dat systeem is in Groot-Brittannië minder van toepassing. Hoe dan ook, mijnheer de minister, ik zal u nog geregeld een vraag stellen over deze aangelegenheid tot op het ogenblik dat het definitieve ereloon zal worden bekendgemaakt en dat zal worden beslist wie hiervoor zal moeten opdraaien.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van de heer Ferdie Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "de samenstellingen van de Europese Raad" (nr. 1020)

Question orale de M. Ferdie Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la composition du Conseil européen" (n° 1020)

De heer **Ferdie Willems** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, tot nu toe kwamen in de Europese Ministerraad 22 sectorale formaties samen. Buitenlandse Zaken en Landbouw vergaderden één keer per maand, de andere vier tot vijf keer per jaar.

In de tweede helft van 1999 heeft het Finse voorzitterschap het voorstel gedaan om het aantal raadsformaties te beperken door fusie of afschaffing van bepaalde raden. Voor België, een klein en af en toe ingewikkeld land, schept dit problemen. Er zijn immers 4 categorieën ministers die aan die Europese vergaderingen deelnemen.

De eerste categorie betreft raden waarin alleen federale ministers zetelen, bijvoorbeeld de minister van Justitie.

De tweede categorie betreft raden waarin een federaal minister wordt bijgestaan door een lid van een deelregering, bijvoorbeeld de minister van Landbouw.

In de derde categorie gaat het om raden waarin het omgekeerde gebeurt, namelijk gemeenschapsministers die worden bijgestaan door een excellentie van de federale regering. Het gaat hierbij om Industrieel en Wetenschappelijk onderzoek.

De laatste categorie betreft materies waarvoor alleen de gewesten bevoegd zijn en waaraan dan ook alleen een gemeenschapsminister deelneemt : Cultuur, Onderwijs, Toerisme, Jeugd, Huisvesting en Ruimtelijke Ordening.

In België bestaat er een soort beurtrol waarbij beurtelings een Vlaams, een Waals of een Brussels minister wordt afgevaardigd. Dit is meteen de kern van het probleem. Als er op Europees vlak iets wordt gewijzigd aan de raadsformaties moet ook op Belgisch vlak het samenwerkingsakkoord worden aangepast.

Vanuit een zeker eigenbelang hebben de gemeenschappen en de gewesten aangedrongen op voorzichtigheid terzake. Zij hebben er immers geen belang bij dat de raden waaraan hun regeringen deelnemen worden gefusioneerd of bevoegdheden worden ontnomen. Met niet geringe verbazing hebben wij dan ook moeten vaststellen dat het principe van de inkrimping van het aantal raden door de Belgische delegatie - de eerste minister en de minister van Buitenlandse Zaken - werd aanvaard. Men had nochtans ook de standpunten van de gemeenschappen en gewesten kunnen verdedigen.

Intussen diende het Portugese voorzitterschap een voorstel in om de zaken als volgt te regelen. Vervoer en Telecommunicatie, de bevoegdheden 2 en 1 worden samengevoegd. Dit geldt ook voor Justitie en Civiele Bescherming, de bevoegdheden 1 en 2; Industrie en Energie, de bevoegdheden 3 en 2. De Interne Markt, Consumentenbescherming en Toerisme, dus een zuivere gemeenschapsbevoegdheid, worden samengevoegd met een federale bevoegdheid. Ook Onderwijs en Jeugd zouden worden samengevoegd.

Er wordt ook aangenomen dat een beslissing terzake vlug kan worden genomen omdat dit op het niveau van de ambassadeurs zou worden geregeld. Dit betekent dat het een A-punt wordt dat zonder discussie formeel in de Ministerraad voor algemene zaken kan worden goedgekeurd.

Volgens mij heeft de federale overheid nog geen toezeggingen gedaan op het vlak van een efficiënte vertegenwoordiging van de gemeenschappen. Om die reden zou ik u willen vragen dit zo vlug mogelijk te regelen want het is een materie die de gemeenschappen en gewesten direct aanbelangt. Ik zou u ook willen vragen rekening te houden met het standpunt van de Vlaamse regering. In het Vlaamse regeerakkoord werd bepaald dat een aantal bevoegdheden moesten worden aangepast aan de recente evolutie in ons land. Zo zou Leefmilieu, waar een

Ferdie Willems

federale excellentie domineerde, moeten worden overgeheveld naar niveau 3 zodat een gewestminister aan de besprekingen kan deelnemen. Hetzelfde geldt trouwens voor Volksgezondheid en Transport.

Mijnheer de minister, wij zijn van mening dat de transparantie in de besluitvorming in het gedrang kan komen. Ik heb u op 8 februari schriftelijk enkele vragen gesteld die, door de informatie die ik nadien van u hebt gekregen, momenteel evenwel minder relevant zijn.

Ten eerste, bent u het ermee eens dat de Europese Raad het aantal raden moet verminderen? Ik dacht van wel, want u was aanwezig bij de beslissing.

Ten tweede, en deze vraag blijft wel actueel, hoe verloopt de interne coördinatie van België? Zijn er hier wijzigingen in het vooruitzicht? Zo ja, welke?

Ten derde, welke wijzigingen komen er met betrekking tot de interne coördinatie binnen het Belgisch staatsverband?

Ten vierde, welke samengestelde raden zal België voorstellen om af te schaffen? De vraag luidt dus eigenlijk in welke mate u akkoord gaat met het voorstel van het Portugese voorzitterschap op dit moment.

Ten vijfde, heeft de Belgische regering reeds concrete afspraken gemaakt met de gewesten en de gemeenschappen over de Belgische, de Vlaamse, de Waalse, de Franstalige en de Duitstalige vertegenwoordiging in de raden? Dat zijn mijn vragen over dit dossier.

Minister Louis Michel : Mijnheer de voorzitter, collega Willems, België is niet gekant tegen vlottere werkmethode in de raad en dit met name om de redenen die het geachte lid in zijn vraag opsomt. Ons land heeft er sinds het begin over gewaakt dat een beperking van het aantal raden van 22 naar 15 de verdeling van de bevoegdheden op Belgisch vlak niet beïnvloedt. Ik wil het geachte lid er graag aan herinneren - als dat nodig is - dat de procedureregels die de werkzaamheden van de Raad bepalen, met een gewone meerderheid worden genomen. De manoeuvreerruimte van ons land is, als het niet akkoord gaat, tamelijk beperkt. Het Portugese voorzitterschap heeft een voorstel gedaan dat momenteel in de Europese instellingen wordt onderzocht en dat grotendeels tegemoetkomt aan de Belgische bekommelingen. Inderdaad, voor de gefusioneerde raden zouden themablokken behouden worden, opdat de nationale vertegenwoordiging voor alle raden niet vooraf bepaald zou zijn. Tot de raden die kunnen worden gefusioneerd, behoren: ten eerste, transport en telecommunicatie, ten tweede, industrie en energie, ten derde, justitie, binnenlandse zaken en burgerbescherming, ten vierde, interne markt, consumentenzaken en toerisme, en ten vijfde, onderwijs en jeugd.

Begin februari 2000 heeft er in het kader van de Interministeriële conferentie van buitenlands beleid overleg plaatsgevonden met de regeringen van de gewesten en de gemeenschappen. Dit overleg betrof met name de beperking van het aantal raden en gaf aanleiding tot een consensus over de houding die op Europees niveau moest worden aangenomen om onze belangen met betrekking tot de beperking van het aantal raden het best te verdedigen. Hierbij werd de klemtoon gelegd op het behoud van de themablokken.

Wat de vertegenwoordiging van de federale overheid en de deelgebieden in de raden betreft, kan de huidige vertegenwoordiging worden voortgezet als het onderscheid tussen de themablokken in de gefusioneerde raden wordt behouden. Hier wil ik nogmaals zeggen dat in deze fase van de discussies uitdrukkelijk werd onderstreept dat de beperking van het aantal raden niets afdoet aan de vrijheid van elke lidstaat om te bepalen op welke manier men op de raad wordt vertegenwoordigd, en dit overeenkomstig artikel 203 van het verdrag.

De interne Belgische coördinatie wordt geregeld door het samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 betreffende de vertegenwoordiging van België in de Europese Unie. Zoals in het verleden wordt België vertegenwoordigd door de dienst P11 van de directie van de Europese integratie en de coördinatie, volgens de modaliteiten van het akkoord. Die coördinatie werkt goed. De verschillende kabinetten, federale departementen en vertegenwoordigers van de deelregeringen nemen actief en geregeld deel aan de voorbereidende vergaderingen van de verschillende raadsformaties waarop zij alle automatisch worden uitgenodigd.

Voor de dossiers die bijzonder belangrijk zijn voor ons land worden ad hoc-vergaderingen georganiseerd die alle bevoegde instanties van ons land, niet alleen in staat stellen om op de hoogte te zijn van de discussies in de Europese Unie, maar ook om hun belangen en bezorgdheden uit te drukken over de behandelde onderwerpen. Daarmee wordt rekening gehouden als het standpunt van België in de Europese Raad wordt vastgesteld.

Bovendien vinden binnen de interministeriële conferentie over het buitenlands beleid geregeld onderhandelingen plaats op politiek niveau. Deze conferentie werd opgericht naar aanleiding van een besluit van het overlegcomité en vergadert op geregelde tijdstippen of vaker als er dringender zaken zijn, naargelang de behoeften van de Europese coördinatie. De agenda van die vergaderingen wordt vastgelegd door de voorzitter, de minister van Buitenlandse Zaken. Er wordt echter ook rekening gehouden met de vragen van de leden van de conferentie, van de regering, van de uitvoerende macht of van het comité. Het overleg is dus algemeen. De beoogde beperking van het aantal raden zal dus niets wijzigen aan de huidige stand van zaken inzake interne coördinatie.

De heer **Ferdie Willems** (VU&ID) : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitvoerig antwoord. Ik verzeker u dat wij vanuit onze Vlaams-nationale opstelling erover zullen blijven waken, over het Vlaams, het federaal en het Europees Parlement heen, dat de gewesten terzake voldoende worden geraadpleegd en vooral dat de bevoegdheden van de gewesten in deze materie niet worden ingeperkt maar daarentegen worden uitgebreid waar mogelijk, wat precies de suggestie van de Vlaamse regering is.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van de heer Ferdie Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "een oproep of aanvraag tot oprichting van een oorlogstribunaal voor een onderzoek naar de oorlogsmisdaden begaan in Tsjetsjenië" (nr. 1026)

Question orale de M. Ferdie Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "la possibilité de demander la création d'un tribunal de guerre pour les crimes de guerre commis en Tchétchénie" (n° 1026)

De heer **Ferdie Willems** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, hoewel ik hier nog maar sinds korte tijd actief ben, is dit al mijn derde betoog over Tsjetsjenië. Op 4 oktober ging het over de oorlog in het algemeen, in januari over het systeem van concentratiekampen en ook vandaag wil ik het daarover hebben.

Human Rights Watch signaleert immers dat tweeëntwintig burgers standrechtelijk werden geëxecuteerd. Niemand minder dan de directeur van deze organisatie stelt dat de Russische troepen met deze executies een vreselijke grens hebben overschreden en dat dit geen oorlogshandelingen meer zijn, maar gewoonweg moorden. Reeds vroeger hebben wij gewezen op het bestaan van Russische concentratiekampen. Dit woord is niet verkeerd gekozen, want de Tsjetsjeense mannelijke bevolking tussen tien en zestig jaar wordt gewoonweg opgesloten. Vandaar mijn heel concrete vraag aan de minister of hij een aanvraag wil doen voor de oprichting van een oorlogstribunaal over de oorlogsmisdaden in Tsjetsjenië en dit bepleiten bij Europa ?

Intussen heb ik ook kennis genomen van een document van de parlementaire assemblee van de Raad van Europa die op 24 januari dit jaar heeft vergaderd. Er werd een spoeddebat gehouden over de conflicten in Tsjetsjenië en in het verslag lezen we dat men wenst dat die conflicten op een vreedzame wijze worden geregeld, dat men het oorlogvoeren stopzet en komt tot een politieke dialoog.

Men beveelt de Russen aan om de Raad van Europa in het gebied toe te laten en men waarschuwt dat bij niet-naleven van deze eisen tijdens de zitting van de assemblee in april 2000 onvermijdelijk zou leiden tot een nieuw onderzoek naar de voortzetting van het Russische lidmaatschap van de Raad van Europa in het algemeen en naar de deelname van Rusland aan de werkzaamheden van de assemblee in het bijzonder. Ik ben van plan om de Belgische houding terzake op de voet te volgen.

Verder lees ik in dit rapport dat een amendement werd aangenomen van de heer Derycke en verschillende leden van de Belgische delegatie waarin Rusland wordt gevraagd de Russische en internationale media vrije toegang tot het gebied te verlenen. Ik vind dit een constructieve bijdrage, waarbij ik mij echter afvraag of dit op het terrein effectief is gebeurd.

Een ander amendement, ingediend door een aanzienlijk aantal leden van de assemblee onder wie de heer Monfils, strekt ertoe het stemrecht van de Russische parlementaire delegatie in de assemblee en haar organen te schorsen tot er in Tsjetsjenië vooruitgang is geboekt. Dit amendement werd echter verworpen met 83 tegen 71 stemmen bij 9 onthoudingen. Bij het lezen van dit rapport is mij niet duidelijk welke de Belgische houding was. Niet onbelangrijk, gezien de delicate stemverhouding !

Tot slot werden de geloofsbrieven van de Russische delegatie, die bij de openingszitting werden betwist, op voorstel van de commissie voor de politieke aangelegenheden uiteindelijk goedgekeurd.

Mijn vraag luidt dan ook wat er in Tsjetsjenië nog moet gebeuren voor men eindelijk doortastend gaat optreden ? Ik besef ook wel dat het over een belangrijk land gaat en dat het kwaad kersen eten is met grote heren, maar opportuniteitsredenen moeten toch ooit eens wijken voor morele principes ? Dit "ooit eens" is mijn inziens bereikt : het gaat om volkerenmoord; het is een misdaad; er schuilt een mentaliteit van onvervalst racisme achter. Terloops, in het Russisch betekent Tsjetsjeen gewoon "dommerik".

Ik verwijs naar het geval Oostenrijk waar wij een aantal opportuniteitsredenen hebben opzij geschoven en de principiële motieven hebben laten doorwegen. Ik ben het daarmee volmondig eens, maar vraag mij af wanneer wij die houding gaan aannemen tegenover Rusland dat hier gewoon een volk uitmoordt.

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega Willems, de twee bestaande internationale tribunalen, het internationaal tribunaal voor ex-Joegoslavië en het internationaal tribunaal voor Rwanda werden opgericht door de veiligheidsraad van de Verenigde Naties om de verantwoordelijken van massale schendingen van het

Louis Michel

internationaal humanitair recht in deze landen te vervolgen. In beide gevallen gaat het om zuiver vrijwillige schendingen die van een dusdanige aard zijn - genocide of etnische zuiveringen bijvoorbeeld - dat de oprichting van een ad hoc-tribunaal door de internationale gemeenschap noodzakelijk was. België en de Europese Unie hebben verschillende keren hun bezorgdheid ten aanzien van Tsjetsjenië uitgedrukt inzake de gevolgen van de Russische militaire operaties voor de Tsjetsjeense burgers. Ze hebben er bij de Russische regering op aangedrongen om haar verplichtingen op het vlak van het internationale humanitaire recht te vervullen.

Ik ben er voorstander van dat de bevoegde organen van de Verenigde Naties, de ASPE en de Raad van Europa zich zouden bekommeren om gevallen van mogelijke schendingen van dit humanitair recht. De toegang tot Tsjetsjenië voor de vertegenwoordigers van de internationale gemeenschap is momenteel zeer moeilijk. Ik ben op dit moment dan ook niet in staat in te schatten of deze schendingen van dusdanige aard zijn dat ze de oprichting van een nieuw internationaal ad hoc-tribunaal noodzakelijk maken. Bij de vraag naar de oprichting van een burgerlijk zeer hypothetisch tribunaal is wel enig realisme geboden. Rusland heeft namelijk vetorecht in de Veiligheidsraad.

Het nog op te richten internationaal strafhof waarvan het statuut in 1998 in Rome werd aangenomen, zal in de toekomst misdaden zoals genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden kunnen onderzoeken. België is hiervan altijd een grote voorstander geweest. Het statuut van het hof moet echter door 60 staten worden geratificeerd voor het in werking kan treden. Momenteel hebben slechts 6 staten dit gedaan.

Ik wil daaraan toevoegen dat ik vorige week minister van Buitenlandse Zaken Ivanov een brief heb gestuurd om hem te ondervragen over de mensenrechtenschendingen waarvan sprake was in de pers. Ik heb nog altijd geen antwoord gekregen, maar graag geef ik u een kopie van de brief aan Ivanov.

De heer **Ferdie Willems** (VU&ID) : Mijnheer de minister, u deelt dus onze bezorgdheid. Ik had niets anders verwacht. De vragen in verband met de toekomst mag ik u niet stellen. We zullen wel op het terrein volgen hoe België zich daar gaat gedragen. Ik ben mij bewust van dat realisme. Wie zich een beetje met politiek bezighoudt, weet wel dat Rusland een vetorecht heeft. Ze moeten het dan maar gebruiken. Ze moeten dan maar de maskers afgooien en laten zien wie ze zijn. Dat is voor ons geen beletsel om dit aan te kaarten. Als er op dit moment slechts 6 staten van de 60 die nodig zijn, bereid zijn om die stappen te zetten, herhaal ik mijn vraag van daarnet. Wat moet er nog gebeuren vooraleer hier echt wordt opgetreden ? We zullen dit dossier zeer aandachtig blijven volgen.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van de heer Guido Tastenhoye aan de eerste minister over "de houding van de Belgische regering en van de Europese Unie met betrekking tot de nieuwe regering van Oostenrijk en de concrete strafmaatregelen die tegen Oostenrijk zullen worden gehanteerd" (nr. 1100)

(Het antwoord zal worden verstrekt door de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken)

Question orale de M. Guido Tastenhoye au premier ministre sur "l'attitude du gouvernement belge et de l'Union européenne à l'égard du nouveau gouvernement autrichien et les sanctions concrètes qui seront prises contre l'Autriche" (n° 1100)

(La réponse sera donnée par le vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères)

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik ben een verwoed krantenlezer, net als u trouwens. Ik verwijs graag naar twee artikels die vandaag in De Standaard staan en die alles zeggen over de Oostenrijk-hysterie die de voorbije dagen en weken heerste. Het ene artikel staat op de voorpagina en heeft als titel : "Prodi neemt afstand van boycot Oostenrijk." Prodi zegt in dit artikel dat een boycot volgens hem niet de goede methode is. Meteen neemt Prodi daarmee ook afstand van u, mijnheer de minister. U was de voorbije weken het Waalse haantje de voorste inzake strafmaatregelen tegen Oostenrijk. In het andere artikel, op de opiniepagina, met als titel : "Wat Haider zegt, doet Poetin", stelt journalist Freddy De Pauw de ongelooflijke hypocrisie en inconsequentie aan de kaak waarmee men een Poetin aan de borst drukt die op dit ogenblik een ware genocide aanricht in Tsjetsjenië en het gemak waarmee u, mijnheer de minister, een Kabila - een massamoordenaar en een dictator - de hand drukt. Nu mag u mij gerust laten vervolgen wegens belediging van een buitenlands staatshoofd.

Het toppunt van hypocrisie bereikte eerste minister Verhofstadt, die de rode loper uitrolde voor de Indonesische president Wahid. Indonesië is een land waar al jarenlang systematisch wordt gefolterd, vermoord en waar dorpen worden platgebrand, terwijl België er tot voor kort nog wapens leverde.

Mijnheer de minister, ik verdedig hier de Freiheitliche Partei Österreichs niet, en nog minder haar voorzitter Jorg Haider. Ik kom op voor het recht op vrije meningsuiting en voor het recht van een volk om op een volkomen democratische wijze zijn eigen leiders te kiezen. Uw

Guido Tastenhoye

oproep om niet meer te gaan skiën in Oostenrijk was even potsierlijk als hautain en bovendien ondemocratisch. Het was tevens een belediging voor heel het Oostenrijkse volk. Uw oproep tegen Oostenrijk was vooral voor binnenlands gebruik en werd ingegeven door de strijd tegen het Vlaams Blok. De regering heeft dat ook openlijk toegegeven.

Mijnheer de minister, het siert u dat u zo eerlijk bent, maar uw opgestoken vingertje is eigenlijk lelijk in uw eigen oog terechtgekomen. De publieke opinie, vooral in Vlaanderen, volgt u immers niet. Dat bleek onder meer uit de geringe opkomst bij de betoging van vorige zondag. Er waren slechts 10 000 deelnemers, terwijl alle vakbonden massaal hadden opgeroepen tot deelname. Dat bleek evenwel vooral uit een enquête die op maandag 7 februari in Het Laatste Nieuws is verschenen. Liefst 87% van de ondervraagde Vlamingen vindt dat de boycot tegen Oostenrijk afgelopen moet zijn. Zelfs een democraat en groot Europees staatsman als Leo Tindemans vond in een interview op 12 februari in De Standaard de maatregelen tegen Oostenrijk onuitvoerbaar. Tindemans zegt in dat interview, ik citeer : "De Oostenrijkers zullen niet meer welkom zijn op informeel overleg, hoor ik. Maar bij de meeste beslissingen is unanimitéit nodig en dan beschikken zij over een vetorecht. Dat kan nooit werken. Iedereen die het functioneren van Europa kent weet dat."

Mijnheer de minister, welke stappen heeft de Belgische regering gezet, informeel en formeel, en welke concrete maatregelen heeft ze genomen met betrekking tot een "ongewenste" nieuwe regering in Oostenrijk ?

Werd daarbij overleg gepleegd met de diverse Belgische deelstaatregeringen ? Die hebben zelf immers ook maatregelen genomen. Handelden zij soms op eigen houtje ? Ik denk dan bijvoorbeeld aan het feit dat men het Waalse kinderen verbood om nog op sneeuwklas naar Oostenrijk te gaan. Was daarover vooraf met u overleg gepleegd ? Welke stappen werden er binnen de Europese Unie genomen en welke concrete maatregelen werden getroffen tegenover de "ongewenste" geachte nieuwe regering van Oostenrijk ? Welke gevolgen kunnen de tegen Oostenrijk genomen maatregelen hebben voor de goede werking van de Europese Unie ? Ik verwijs in dit verband naar de uitspraak van Leo Tindemans, meer bepaald in verband met de op stapel staande intergouvernementele conferentie waarvoor zeer veel informeel overleg nodig is. U weigert om informeel met Oostenrijk te overleggen. Gaat u de Oostenrijkers dan uitsluiten uit de besluitvorming ? Dat kan toch niet ? Het gaat hierbij om de uitbreiding van de Europese Unie maar ook in het kader van de muntunie is er voortdurend informeel overleg nodig tussen de ministers van Financiën. Zult u dat allemaal uitsluiten ? Tot slot wijs ik op het project voor het oprichten van een Europese defensiemacht. Hiervoor is

eveneens overleg nodig tussen de diverse Europese staten. Ik acht het niet mogelijk dat u Oostenrijk blijft uitsluiten. Dat kan gewoon niet. Heeft de Belgische regering, mogelijkerwijze inziend dat ze op onbezonnen wijze veel te ver is gegaan, intussen al stappen ondernomen om de strafmaatregelen tegen Oostenrijk in te trekken of ten minste af te zwakken ? Ik verwijs in dat verband naar de heer Prodi die echt het nut van een boycot tegen Oostenrijk niet inziet.

Mijnheer de minister, wat zal de concrete houding zijn van de Belgische regering en haar individuele ministers als ze in Europees verband met leden van de Oostenrijkse regering wordt geconfronteerd ? Ik luister met bijzondere belangstelling naar uw antwoorden.

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega Tastenhoye, op 27 januari 2000 heeft België een brief gericht aan de Portugese voorzitter van de Europese Raad met de formele vraag om een gemeenschappelijke waarschuwing aan het adres van Oostenrijk te sturen. Deze waarschuwing kwam er op 31 januari. België houdt zich volledig aan de maatregelen van de Europese Unie. Daarnaast heb ik al onze diplomatieke vertegenwoordigingen op 10 februari de instructie gegeven om bij contacten met hun Oostenrijkse collega's een grote terughoudendheid aan de dag te leggen. De opportuniteit van die contacten moet worden beoordeeld naargelang het doel en het nut ervan. Zo heb ik onze diplomatieke vertegenwoordigers verzocht geen uitnodigingen meer te aanvaarden voor sociale evenementen georganiseerd door de Oostenrijkse vertegenwoordiging ter plaatse en ze ook zelf niet meer uit te nodigen. Onze ambassade te Wenen moet onderscheiden worden van de andere posten. Die ambassade blijft onze gesprekspartner met de Oostenrijkse overheid en moet dus met die overheid contacten blijven houden.

Ten tweede, berust de verantwoordelijkheid voor het buitenlands beleid bij de minister van Buitenlandse Zaken. Hij neemt derhalve de maatregelen tegen Oostenrijk die de regering gepast acht. Het staat de deelstaatregeringen uiteraard vrij om binnen hun bevoegdheden tegen Oostenrijk te reageren indien zij dat wensen.

Ten derde, gaf het Portugese voorzitterschap op 31 januari een gezamenlijke reactie van de EU vrij. Het gaat om drie maatregelen : zolang de FPÖ in een Oostenrijkse regering zetelt zullen geen bilaterale contacten bevorderd noch aanvaard worden, komt er geen steun voor Oostenrijkse kandidaten voor internationale functies en zullen de Oostenrijkse ambassadeurs in de EU-hoofdsteden slechts op technisch niveau worden ontvangen. Voor België betekent dit laatste punt concreet dat de Oostenrijkse ambassadeur niet meer boven het niveau van diensthoofd ontvangen wordt. Oostenrijk is bovendien gewaarschuwd dat er zeer nauw op toegezien zal worden dat de Europese basisprincipes inzake democra-

Louis Michel

tie, vrijheid en mensenrechten niet geschonden worden. Artikel 7 van het unieverdrag dat door het verdrag van Amsterdam werd ingevoerd, voorziet in dat geval overigens in expliciete sancties tegen een lidstaat.

Ik denk persoonlijk dat dat niet ver genoeg gaat, en dat zou ik graag willen wijzigen.

Ten vierde, ik wil het lid erop wijzen dat geen enkele maatregel tegen Oostenrijk werd genomen op multilateraal vlak en dat Oostenrijkse ministers en ambtenaren nog steeds volledig kunnen deelnemen aan de Europese vergaderingen. De Oostenrijkse regering heeft in haar regeerprogramma duidelijk aangegeven dat zij inzake Europees beleid de ingeslagen weg wil voortzetten - dat geldt ook voor de toetredingsonderhandelingen - en dat er op dat punt geen wijzigingen zullen zijn.

Ten vijfde, ik wil beklemtonen dat de maatregelen die door de Europese Unie, alsook degene die door de Belgische regering tegen Oostenrijk werden uitgevaardigd, onverminderd van kracht blijven. Het spreekt voor zich dat wij de verdere daden van de Oostenrijkse regering van nabij zullen volgen.

Ten zesde, de contacten tussen Belgische en Oostenrijkse ministers op Europese vergaderingen zullen, conform onze houding tegen dat land, strikt afstandelijk verlopen. Wat mijzelf betreft heb ik op de laatste Raad Algemene Zaken opnieuw gezegd dat de toetreding tot de Oostenrijkse regering van een partij als de FPÖ haaks staat op de humanistische waarden waarop de Europese Unie gevestigd is. Ik heb eraan toegevoegd dat het voor mij niet en nooit meer business as usual zal zijn met de nieuwe Oostenrijkse regering en dat wij, in het kader van de Intergouvernementele Conferentie en de onderhandelingen over het Handvest van de Grondrechten, initiatieven zullen nemen om te voorkomen en beter voorbereid te zijn op situaties zoals die waarmee de nieuwe Oostenrijkse regering ons nu confronteert.

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Mijnheer de minister, ik vind dat u blijft volharden in de boosheid. Mijnheer Prodi zegt vandaag in een interview met De Standaard dat de boycot tegen Oostenrijk niet werkt.

Minister **Louis Michel** : Dat is de mening van mijnheer Prodi.

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Hij pleit ervoor de boycot niet in te voeren. Ik verwijs naar een groot deskundige en Europees staatsman, Leo Tindemans, die heeft gezegd dat een boycot tegen Oostenrijk niet kan werken. Mijnheer de minister, ik voorspel u dat u uw maatregelen tegen Oostenrijk in de praktijk zult moeten laten vallen.

Minister **Louis Michel** : Ik heb geen maatregelen getroffen tegen Oostenrijk. Waarom liegt u ?

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Ik lieg toch niet.

Minister **Louis Michel** : U zegt het tegenovergestelde van de waarheid. Ik heb het woord boycot nooit gebruikt. Een journalist heeft mij gevraagd of ik nog zou gaan skiën in Oostenrijk. Ik heb daarop geantwoord dat ik nooit meer naar Oostenrijk zou gaan skiën zolang de FPÖ in de regering zit. Dat is toch mijn recht !

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Als u dat zegt, in uw functie, dan hebt u toch over een boycot gesproken.

Minister **Louis Michel** : Ik heb nog steeds het recht om dat te zeggen ! Dat zijn mijn persoonlijke opinies !

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Natuurlijk hebt u dat recht.

Minister **Louis Michel** : U zult mij dat niet beletten !

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Ik zou dat zelfs niet willen. Ik eis dat recht op vrije meningsuiting trouwens ook voor mezelf op.

Minister **Louis Michel** : Het is onmogelijk om in dat geval van een boycot te spreken. Dat zijn uw methodes, dat zijn Haiders methodes.

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Mijnheer de minister, dit is zo in de media gekomen.

Minister **Louis Michel** : Ik weet precies wat ik gezegd heb.

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : Als u zoiets zegt, in uw functie van minister van Buitenlandse Zaken, is dat niet zomaar de eerste de beste die dat zegt. Dit wordt geïnterpreteerd.

Minister **Louis Michel** : Dat is goed. Zoiets stemt mij niet triest.

De heer **Guido Tastenhoye** (Vlaams Blok) : U zult het met mij eens zijn dat het onderscheid tussen u als privé-persoon en als minister van Buitenlandse Zaken zeer moeilijk te maken is. Ik voorspel u dat u die maatregelen tegen Oostenrijk in de praktijk niet zult kunnen handhaven binnen de Europese structuren.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Mondelinge vraag van de heer Ferdy Willems aan de vice-eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over "het referendum in de Westelijke Sahara, georganiseerd door Minurso" (nr. 1092)

Question orale de M. Ferdy Willems au vice-premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur "l'organisation par la Minurso d'un référendum au Sahara occidental" (n° 1092)

De heer **Ferdy Willems** (VU&ID) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik meen dat België nauw betrokken is bij dit dossier. Als bewijs daarvan werd mij vanmorgen gesignaleerd dat mevrouw Lizin in de Senaat op hetzelfde thema zal ingaan. Dat is uiteraard onze taak omdat de regeling die men probeert uit te werken is totstandgekomen onder het voorzitterschap van mijnheer Eyskens, toenmalig minister van Buitenlandse Zaken van België. Hij lag mee aan de basis van het vredesplan en van de oprichting van de Minurso, de missie van de UNO voor het referendum in de westelijke Sahara. Vandaag verneem ik ook dat op basis van een nieuw rapport de missie van de Minurso tot 31 mei wordt verlengd.

Bovendien zijn een aantal van onze Belgische NGO's actief in de vluchtelingenkampen en is in de begroting een bedrag van 19,5 miljoen uitgetrokken voor de Minurso. Er is dus een duidelijke betrokkenheid van België bij dit gegeven. Dit dossier is niet onbelangrijk. Het is immers de laatste kolonie in Afrika. Zo wordt dat genoemd.

Er is in 1997 een regeling totstandgekomen, die men de akkoorden van Houston noemt. Daarin werd in het volgende voorzien. Er zou een referendum komen over de toekomst van het gebied. Dit referendum zou er komen met het akkoord van de twee belangrijkste strijdende partijen : Polisario - de rebellen - en Marokko. Het zou gebeuren via kiezerslijsten, opgesteld onder impuls van de Minurso, gecoördineerd door een speciale gezant James Baker.

Het resultaat was dat men is gekomen tot de registratie van ongeveer 82 000 kiezers, waarbij men bepaalde dat er beroep mogelijk was als er nieuwe gegevens waren, als deze waren gestaafd op stukken en als ingeval van mondelinge getuigenissen, deze ook op schrift werden vastgelegd. Midden december vorig jaar werd de procedure tot deze verkiezingen beëindigd. De kiezerslijsten waren er en men zou normaliter in juni 2000 tot verkiezingen overgaan.

Enkele maanden geleden was er een rapport van Kofi Annan, de voorzitter van de UNO, die zegt dat er opnieuw enkele tienduizenden beroepen zijn, 79 000 om precies te zijn. Door dit grote aantal beroepen kan men ten vroegste verkiezingen houden in 2002. Die beroepen brengen echter geen nieuwe gegevens aan en boven-

dien zegt Kofi Annan in zijn rapport dat de 79 000 beroepen overeenkomen met de vroeger reeds afgewezen beroepen en gaan uit van mensen die nu meestal in Marokko verblijven. Wat doet Marokko hier dus ? Het vraagt een uitstel van dit dossier. Het laat de zaak verrotten. Oost-Timor en Joegoslavië leren ons hoe gevaarlijk dergelijke verrottingsstrategieën zijn. Het aannemen van deze beroepenstrategie en het opnieuw onderzoeken van 79 000 beroepschriften, zou meebrengen dat in de praktijk het enige voor Marokko aanvaardbare referendum datgene zou zijn dat de zuidelijke provincies aanhecht bij Marokko. Dit is niet conform de letter en de geest van de resoluties van de UNO. Dit is bovendien gevaarlijk, want we riskeren in een nieuwe oorlog te komen die voor ons geografisch, strategisch en economisch niet zonder belang is vermits de Magreb toch dichtbij is.

Ik verwijs ook naar de nog steeds voortdurende terreur vanuit Marokko. Ik verneem dat in december 417 inwoners van de Sahara met geweld zijn ingelijfd bij het Marokkaanse bezettingsleger en nadien zijn gemarteld in de kampen van Ben-Gersou. Bovendien leren de rapporten van onder meer Amnesty International mij dat de mensen in de vluchtelingenkampen in Tindouf opgesloten blijven. Zij durven niet terug te gaan zolang hun veiligheid niet is verzekerd. Ik weet ook wel dat men zal vragen dat Marokko in eigen land democratischer wordt. Ik stel ook vast dat die binnenlandse democratische vooruitgang niet heeft gezorgd voor buitenlandse democratische vooruitgang.

Mijnheer de minister, België moet hier los van Frankrijk optreden, want Frankrijk steunt Marokko jammer genoeg door dik en dun. België moet optreden conform de akkoorden van Houston en conform het zelfbeschikingsrecht van een klein volk. Wij willen dus aandringen op verkiezingen zoals voorzien en niet dat deze naar de Griekse kalender worden verstuurd tot 2002 of nog later, want intussen zal het daar misschien oorlog zijn. Wij vragen dus met aandrang dat de verrottingsstrategie geen kans zou krijgen.

Minister **Louis Michel** : Mijnheer de voorzitter, collega Willems, wij volgen met bezorgdheid de toestand in de Westelijke Sahara.

Hoewel alle betrokken partijen - Algerije, Marokko en het Polisariofront - hun steun aan de organisatie van een referendum onder toezicht van de VN blijven toezeggen, zijn de vooruitzichten voor het werkelijk plaatsvinden van een referendum er recent niet beter op geworden. Marokko bekritiseert namelijk de registratie van de Sahraouistammen door de VN, omdat het meent dat het aantal geregistreerde kiezers bij bepaalde stammen die door Rabat als Sahraouis worden beschouwd, te laag ligt. Dit leidde tot een groot aantal klachten bij de VN

Louis Michel

vanwege de leden van deze stammen, zodat het voor juli 2000 geplande referendum alweer moest worden uitgesteld. De secretaris-generaal van de VN verklaart in zijn nieuw rapport dat geen precieze nieuwe datum kan worden vooropgesteld.

Zoals het eerwaarde lid aangeeft, zouden sommige verklaringen van de Marokkaanse autoriteiten aanleiding kunnen geven tot de veronderstelling dat Marokko alleen dan de organisatie van een referendum zal aanvaarden als vaststaat dat een meerderheid van de kiezers zich zal uitspreken voor toetreding van de Westelijke Sahara tot Marokko. In geval van een langere impasse kan men niet uitsluiten dat het Polisariofront weer naar de wapens grijpt. Ik vind het daarom essentieel dat de VN op het terrein aanwezig blijft. De Minurso - de missie van de VN voor de organisatie van een referendum in de Westelijke Sahara - wordt trouwens geleid door een Belgisch officier, generaal Buzet. België zal dan ook ten volle het vredesplan van de VN blijven steunen. Het is aangewezen op het politieke niveau initiatieven te nemen om de situatie te deblokken, zonder echter de verworvenheden van vele jaren van onderhandeling of het hele proces op weg naar een referendum in vraag te stellen. In dit verband noteer ik dat de secretaris-generaal de intentie heeft zijn persoonlijke vertegenwoordiger, James Baker, voor nieuwe consultaties naar de betrokken partijen te sturen.

Aangezien België geen lid is van de VN-veiligheidsraad, kan het slechts in geringe mate invloed uitoefenen in dit dossier. Toch gaat het om de Maghreb, een prioritaire

regio in ons buitenlands beleid. Daarom neem ik mij ook voor om collega's van de EU hiervoor te sensibiliseren. Deze kwestie zal ten slotte ook de gepaste aandacht krijgen tijdens onze bilaterale contacten met de staten in deze regio.

De heer **Ferdie Willems** (VU&ID) : Mijnheer de minister, mijn dank voor dit antwoord.

Het schenkt mij voldoening. Ik heb nog twee kleine bedenkingen. Ten eerste, is het de eerste keer dat men mij eerwaarde noemt. Ten tweede wil ik dit waarschijnlijk laatste agendapunt beëindigen. U hebt het de laatste uren niet gemakkelijk gehad. Ik wil u bedanken voor uw aanwezigheid.

Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Le **président** : Monsieur le ministre, je vous remercie d'être venu immédiatement d'Afrique.

- *De openbare commissievergadering wordt gesloten om 17.15 uur.*

- *La réunion publique de commission est levée à 17.15 heures.*